

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Historie základní školy v obci Kly

History elementary school in the willage Kly

Marcela Senftová

Vedoucí práce: PhDr. Veronika Blažková, Ph.D.

Studijní program: vychovatelství

2018

Prohlášení:

Prohlašuji, že bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně a použila pouze uvedenou literaturu a kroniky. Dále prohlašuji, že tato práce není použita k získání jiného nebo stejného titulu.

Poděkování:

Děkuji paní PhDr. Veronice Blažkové, Ph.D. za inspirativní přednášky z dějin pedagogiky, které mě velice oslovily.

Dále děkuji svojí rodině za trpělivost a vstřícnost při mém studiu a psaní této práce.

A v neposlední řadě bych chtěla poděkovat SOkA Mělník za materiály poskytnuté ke zpracování bakalářské práce.

Abstrakt v českém jazyce:

Tato bakalářská práce je věnována historii základní školy J. A. Komenského ve Klíči a historii školní družiny v této škole. Součástí je i rozhovor s paní vychovatelkou působící v ŠD od 80. let.

Cílem práce je zmapovat začátky školy v obci a historii školní družiny ke 120. výročí založení nové školní budovy.

Klíčová slova: farní škola, obecná škola, historie školy, stavba školy, kronika, základní škola

Abstract:

This bachelor thesis is devoted to the history of elementary school J.A. Comenius University in Kly, and the history of the school club in the same school. Part of this is an interview with the governor, who has been working in the SC since the 1980s.

The aim of the work is to describe the beginnings of the school in the village and the history of the school community, to the 120th anniversary of the foundation of the new school building

Keywords: parish school, general school, school history, school building, chronicle, elementary school

Obsah

Úvod	6
1 Obce Kly.....	7
1.1 Historie obce Kly	7
1.2 Kly dnes	10
1.3 Památky a zajímavosti obce	10
2 Historie základní školy.....	11
2.1 Farní škola 1789 – 1868	11
2.2 Obecná škola	13
2.3 Nová budova školy 1898 – 1980	17
2.3.1 Škola 1898 – 1914	17
2.3.2 Škola za 1. světové války	24
2.3.3 Škola mezi válkami	26
2.3.4 Škola za 2. světové války	30
2.3.5 Škola 1945 – 1980	31
2.4 Školní družina	40
2.4.1 Rozhovor s paní vychovatelkou Marcelou Bubeníčkovou	41
2.5 Škola 21. století	44
Závěr.....	47
Literatura.....	48
Seznam příloh.....	51

Úvod

„Chcete-li dobře vzdělávat, pamatujte na tři věci: hlava, ruce, srdce. Toť ustavičná přirozená metoda. Dívat se na vše, čemu se máme učit; pokoušet se o všechno, co máme činit; všeho, čeho máme užít, použití k závaznému užítku.“

J. A. Komenský

Téma bakalářské práce jsem zvolila z několika důvodů. Sama jsem základní školu J. A. Komenského navštěvovala, stejně tak moji rodiče a prarodiče, v současné době i moje děti a věřím, že v budoucnu i jejich děti, a tudíž k ní mám velice blízký vztah. Dalším důvodem je brzké 120. výročí jejího založení.

Cílem práce je zmapovat vývoj školy v obci Kly, která původně fungovala jako farní škola na faře u kostela v Záboří, později jako obecní škola ve farní budově, a nakonec byla založena jako zcela nová budova v obci Záboří.

Práci jsem rozdělila na dvě části. První je věnována obci, její historii, současnosti a památkám, které se na jejím území nacházejí.

Druhá část, která má pět podkapitol, se už přímo zabývá historií školy, jejím vývojem a současností. Zabývá se farní školou, která byla umístěna ve farní budově u kostela. Na stejném místě byla i obecná škola. Založení nové budovy školy a její historie je nejobsáhlejší podkapitolou. Součástí je také historie školní družiny.

Práci jsem psala metodou rozhovoru a analýzou primárních zdrojů.

Poznatky pro vytvoření práce jsem získávala převážně z kronik, které jsou psány subjektivně, většinou autor není znám, jedná se o zdroj nespolehlivý, ale žádný jiný neexistuje, proto jsem se o něj musela ve své práci opírat. Do 70. let minulého století jsou kroniky psané velice pečlivě, jsou obsáhlé a doplněné ilustracemi, později fotografiemi. Po roce 1970 se psaní minimalizovalo a informace v nich nebyly již přínosné pro moji práci.

1 Obce Kly

1.1 Historie obce Kly

Obec Kly se nachází ve Středočeském kraji v okrese Mělník. Protéká jí řeka Labe, která se asi 5,5 km po proudu slévá přímo v Mělníce s řekou Vltavou.

Dosažitelnost základních životních podmínek, kterými jsou voda spolu s úrodnou půdou nivy, pravidelně doplňovanou o živiny, daly předpoklad prvotnímu osídlení. K nevýhodám této oblasti patří pravidelně se opakující záplavy. (Böhm, 1892)

Bohaté archeologické nálezy střepů keramiky vypovídají o osídlení oblasti již v době před naším letopočtem. Nejstarší z nich jsou datovány do doby eneolitu, tj. cca 2500 let před naším letopočtem. V části obce Krauzovna byly leteckým průzkumem v 90. letech minulého století a následně pozemními sondami potvrzeny nálezy základů příkopového a palisádového systému z období Michelsberské kultury (3000 př. n. l., tj. pozdní doby kamenné, resp. k přelomu 5. a 4. tisíciletí př. n. l.). Za odhalení tohoto naleziště jistě stojí poznatek z poslední povodně v roce 2002, která je spojována s pětisetletým až tisíciletým cyklem tak rozsáhlé živelné pohromy. Nejstarší datovaná povodeň stejného rozsahu je zaznamenána v roce 1432. Rozliv vody nezasáhl zmíněné prastaré sídliště, což svědčí o souznění tehdejší a všech následných komunit s místem, které bylo v bezprostřední blízkosti vody, ale dostatečně vysoko, aby bylo před živlem chráněno. (Gojda, 2002)

První písemná zmínka o obci Kly pochází z roku 1344 (Místopisný průvodce po České republice, 2018) za vlády J. Lucemburského. (Hora-Hořejš, 1995)

Název obce Kly je dle některých teorií odvozen od kůlů, na kterých stávaly domy z důvodu ochrany před povodní. Dříve se používalo označení koly, ale zřejmě nedopatřením vypadlo písmeno „o“ a vznikl název Kly. Cestovatel L. Böhm v roce 1892 popisoval ve své knize Kly jako místo „vyklučené“¹.

Obec byla zaměřena především na obdělávání polí, která byla velice úrodná vlivem každoročních záplav. Přínos blahodárného bahna z řeky Labe pro místní pole byl

¹ od klučů (pařezů) zbavené, vyčištěné od keřů a kořenů (Böhm, 1892)

i přínosem pro obyvatele, kteří se zde v hojném počtu usidlovali. Kromě zemědělství zde byla zastoupena i další řemesla jako například obuvnické, řeznické a krejčovské. Prosperovali zde také truhláři, koláři či hostinští.

Zmiňované povodně zasahovaly do života obyvatel každý rok v každém ročním období, především však na jaře. Při povodni v roce 1845, kdy byly zaplaveny všechny domy ve vesnici, se pomýšlelo na přestěhování obce dále od řeky, ale nakonec se od této myšlenky ustoupilo. Ani další tragédie, kterou byl požár v roce 1846, kdy téměř třetina hospodářských budov lehla popelem, nepřinutila obyvatele k vystěhování z obce.

Obec v novodobějších dějinách byla tvořena vedle hlavní osady i několika menšími uskupeními domů ve vzdálenosti do dvou kilometrů od tohoto centra, které s ní byly hospodářsky a významově spjaté, jednalo se o části Zlámaný kříž, Kelské Vinice, Kelské Větrušice a Krauzovnu. (Böhm, 1892)

Za existence osady, později vsi, se do její hospodářské historie zapsalo mnoho majitelů. Z dochovaných písemných záznamů z roku 1290 byl zřejmě prvním zaknihovaným majitelem vsi Jan z Obříství, uvedený jako majitel tvrze a farní vsi dříve pojmenované Obřistvie (převzato z polštiny jako Wobrzystwy). Jmenný seznam následných vlastníků je dlouhý, proto uvedu jen některé z těchto představitelů, kteří se zapsali do historie tohoto místa. (Sígl, 2000)

Roku 1409 dědí panství M. Chudý z Újezda, později s přívlastkem z Lobkowicz, který byl zakladatel významného českého rodu.

Roku 1618 se stává majitelem Václav Pětipeský z Chýš a Egenbergu, kterému byl pro jeho protihabsburský odboj veškerý majetek konfiskován a prodejem navrácen zpět do majetku Lobkowiczů, a to konkrétně kněžně Polyxeně².

Sňatkem Marie Karolíny, jediné dcery z rodu Slavatů, se panství v roce 1691 poprvé dostává do rukou hrabat z Trauttmansdorfu. V roce 1729 po smrti Karla Josefa Trauttmansdorfa se Marie Karolína provdá za Jana Karla Straku z Nedabylic. Ten je roku 1737 prohlášen za mrtvého. Vdova se roku 1747 potřetí znovu provdala za Františka

² Kněžna Polyxena se do historie zapsala díky poskytnutí azylu císařským místodržícím při třetí pražské defenestraci, která se stala impulsem k zahájení Třicetileté války. (Böhm, 1892)

Xavera hraběte Věžníka. Do historie obce se zapsal jako utiskovatel poddaných, kteří ve velkém počtu opouštěli panství. Zemřel roku 1789 v Praze.

Panství přechází na syna vdovy z druhého manželství Jana Filipa z Clary a Aldringenu. Jeho dcera Josefa se roku 1797 provdává za Kristiana Kryštofa Clam–Gallase, císařského komořího. Ten od svého tchána převzal obřístevské panství včetně okolních vsí, tj. i včetně Kel. Usiloval o zvelebení zpustlého panství a dal přebudovat obřístevský zámek a v Kelské Vinici dal vytesat ve skále veliký sklep. Také se zasloužil o obnovu loveckého záměčku, kde je dnes myslivna, ve spodní části obce Kly.

Roku 1847 kupuje panství hrabě Josef Trauttmansdorf – Weinsberg a v roce 1870 dědictvím přejímá majetek jeho syn Ferdinand. Krom dalšího vlastní rodina panství Lipnice nad Sázavou na Vysočině. Některé z těchto rodin (např. rodina Kyttýrových, Michalíčkových, Chroustovských atd.) se koncem 19. a počátkem 20. století přesouvali mezi obřístevským a lipnickým panstvím. Zajímavostí je, že potomci rodin Michalíčkových a Chroustovských žijí v Klíči dodnes. (Böhm, 1892)

V roce 1925 na základě pozemkové reformy přechází statek Obříství, a tím i obec Kly, do rukou státu. V roce 1926 je vše prodáno do držení pana J. Havelky. Po znárodnění v roce 1948 je opět vše v držení státu. (Sígl, 2000)

Od 2. poloviny 18. století spadají (původně se používal výraz přiškolení) obce Kly, Tuhaň a Záboří k faře v Záboří. Každá z těchto obcí měla svého starostu. Velkým spojníkem mezi občany byla právě škola. (Kronika obecné školy v Záboří 1829 - 1911)

Po roce 1948 vzniklo v obci Kly JZD, které obhospodařovalo veškerou půdu v okolí a tím pokračovalo v zemědělské tradici obce. Postupným slučováním jsou zdejší pole součástí rozlehlého podniku s cca 7,500 ha, který se soustřeďuje na produkci zeleniny. Dále družstvo produkovalo vedle zeleniny významné množství mléka a do 70. let minulého století dodávalo i vepřové a drůbeží maso. Zdejší louky byly zdrojem sena pro chov zvířat v JZD.

V roce 1952 dochází ke sloučení obcí Kly, Záboří a Tuhaň do jedné pod katastr obce Kly. Obec se i nadále postupně rozrůstala. V 70. letech se začala stavět část obce Lom, kde byly nejprve vybudovány družstevní bytovky pro pracovníky JZD, později se

rovněž pro zaměstnance JZD za menší obnos prodávaly parcely na stavbu rodinných domů. (Kronika obce Kly 1950-1988)

1.2 Kly dnes

Po roce 1989 se družstvo JZD rozpadá a polnosti se navracejí původním majitelům, kteří na nich již nepracují, ale dodnes je pronajímají Zemědělskému družstvu Dřízy a několika větším soukromníkům. Tím zemědělství typické pro obec nezaniklo, ale v transformované formě žije dál. Za prací obyvatelé většinou dojíždějí do nedalekých měst.

V roce 1991 se obec rozdělila zpět na původní části Tuhaň, pod kterou patří Tuhaň obec a Tuhaňské Větrušice, a Kly, které se skládají z částí Kly – obec, Záboří, Hoření Vinice, Dolní Vinice, Krauzovna, Lom a Kelské Větrušice.

Obec v tomto období prochází velkým rozvojem díky modernizaci školy, stavbě nových chodníků, výstavbě a rekonstrukci dětských hřišť a sběrného dvora, a to především zásluhou obecních zaměstnanců a jejich společného cíle - péče o vzhled obce.

Obec má i své spolky a sdružení, mezi které patří Tělovýchovná jednota Kly, Sbor dobrovolných hasičů, Myslivecké sdružení Kly – Tuhaň. Všichni se společně s obcí podílejí na kulturních akcích i akcích pro děti. (Kronika obce Kly 1989-2003)

Počet obyvatel v současné době stále stoupá, o čemž vypovídá fakt, že v roce 2007 žilo ve Klích 1052 obyvatel, kdežto k 1. 1. 2017 jejich počet vzrostl na 1477. S tím samozřejmě souvisí i nárůst počtu dětí, což je pozitivní faktor pro rozvoj nejen obce, ale i místní školy.

Blízkost větších měst Mělníka a Neratovic, ale i 30 kilometrů vzdáleného hlavního města Prahy činí obec Kly velice atraktivním místem pro život. (Kronika obce Kly 2015-dosud)

1.3 Památky a zajímavosti obce

K významným památkám obce Kly patří kostel Narození panny Marie v Záboří, který se řadí mezi nejmladší římskokatolické kostely v mělnickém vikariátu. Byl postaven v roce 1884 v novorománském slohu na místě původního gotického kostela z roku 1384,

kolem kterého byl hřbitov, který se po výstavbě nového kostela přesunul o několik set metrů výše. (Purš, 2018)

Další památkou je kaple svatého Václava umístěná ve Klíči přímo na návsi, kde je v zadní části k vidění obraz dle předlohy Mikoláše Alše. (Národní památkový ústav, 2015)

Další nedílnou součástí Kel je Labský jez, který je mimo jiné cílem výletů školních družin již po dlouhá desetiletí. Jez navrhl architekt Pavel Janák³ a postaven byl v roce 1912, kdy byl poté roku 1963 uznán kulturní památkou. Stavba nového jezu s plavební komorou byla dokončena v roce 1976. (Národní památkový ústav, 2015)

Štěpánský most, postavený v roce 1912 dle návrhu Karla Šimka, se nachází rovněž v katastru obce Kly. Jedná se o ocelový silniční most přes řeku Labe. Je vyroben ze speciálního železobetonového kesonu⁴. Od roku 1958 je kulturní památkou České republiky. (Národní památkový ústav, 2015)

V neposlední řadě stojí za zmínku také přírodní rezervace Úpor-Černínovsko, která v roce 2014 vznikla ze tří samostatných rezervací: Černínovsko - uznáno jako rezervace 1950, Úpor - uznáno jako rezervace 1957 (Němec, Ložek, 1996) a Kelské louky – uznány jako rezervace 2002 (Zicha, 2018)

2 Historie základní školy

2.1 Farní škola 1789 – 1868

Za vlády Lucemburků⁵ (1310 – 1437) docházelo k velkému budování svatostánků. (Hora-Hořejš, 1995) Také ve vesnici Kly, část Zábouří, byl postaven v roce 1384 kostel zasvěcený panně Marii, kolem kterého se v té době nacházel hřbitov a menší farní budova, později nazývaná stará škola. (Purš, 2018)

³ Pavel Janák byl autor Hlávkova mostu v Praze. (Starý, 2018)

⁴ dutý kvádr bez dna, pro vodohospodářské stavby (Starý, 2018)

⁵ Vláda Lucemburků (1310 – 1437), kteří se na český trůn dostali sňatkem Elišky Přemyslovny s Janem Lucemburským, jejichž syn Karel IV. známý svou sběratelskou vášní svatých relikvií, jimiž chtěl přitáhnout určitou pozornost Praze, což se mu také podařilo, byl vychováván budoucím papežem Pierre de Rosieres, později papež Klement VI., odkud pramení jeho velká zbožnost. (Hora-Hořejš, 1995)

Císařovna Marie Terezie pověřila přípravou školské reformy opata a pedagoga Ignáce Felbigera, který 6. prosince 1774 vydal Všeobecný školní řád, který zavádí šestiletou vzdělávací povinnost. Školy byly rozděleny na triviální, hlavní a normální.

Triviální školy se nacházely na venkově, kde probíhalo vyučování tří základních předmětů tzv. trivia, které obsahovalo čtení, psaní, počty, navíc doplněné o náboženství, které vyučoval místní kněz, a na venkově o základy hospodaření. Vyučovacím jazykem byla čeština a někde němčina.

Školy hlavní byly zřizovány ve větších městech. Byly trojtřídní s větším rozsahem výuky trivia a se zaměřením na průmyslovou nebo zemědělskou výrobu.

Školy normální se nacházely pouze v Praze a Brně a vyučování probíhalo v němčině. (Hora-Hořejš, 1996)

Nová, velká fara byla vystavěna v Záboří roce 1789, tedy 15 let od zavedení Všeobecného školního řádu. Vyučování probíhalo v letech 1789 až 1880 v jednotřídce, do roku 1890 ve dvoutřídce a od roku 1890 ve trojtřídce. (Purš, 2018)

V roce 1829 zastával s neúnavnou přičinlivostí školní vyučování Jan Schöbl, který působil nejen jako vzorný učitel, ale i jako hudebník, jehož pozdější nemoc neblaze ovlivnila další fungování školy. Přiřazený výpomocný učitel Antonín Patočka byl mladý a nezkušený a zneužíval svého postavení, kdy například očerňoval nadřízené, a proto byl brzy na pokyn Augustina Longina⁶ propuštěn. Na jeho místo nastoupil v roce 1830 Josef Ambrož, který učil školní mládež literárnímu umění, zpěvu a církevní hudbě. V roce 1832 získal dekret učitele. Působil na školu pozitivně, a to celých 40 roků, poté byl v roce 1870 císařskou královskou okresní školní radou v Mělníku poslán na odpočinek. Zemřel v roce 1879.

Ještě za jeho působení na škole v roce 1853 se řešil konflikt s nekatolickými rodiči, kteří chtěli své děti posílat do helvétské školy v Libiši. Na příslušné c.k. ministerstvo školních záležitostí poslali žádost o osvobození od nařízeného posílání dětí do katolické školy v Záboří, kde lživá fakta uváděla, že jsou tam odjakživa přiškoleni. Dle

⁶ Kníže z Lobkovic, tehdejší majitel Mělníka (Kronika obecné školy v Záboří 1829-1911)

šetření krajského pana komisaře ze školních katalogů a od nejstarších pamětníků bylo zjištěno, že nekatolíci z Kel, Záboří i Tuhaně jsou přiškoleny ke škole v Záboří.

Posílat děti do školy v Libiši se zdá být nemožné kvůli vzdálenosti cesty ze všech tří obcí a hlavně pro nebezpečí každoročních povodní a vody vůbec, jakož i vynaložení peněz na přívoz tam a zpět, což je pro chudé rodiče nemožné. Dále bylo zjištěno, že učitelům by tímto odpadlo mnoho dávek za děti a nekatolíci by se nepodíleli na ničem, například na opravě školy. V té době k takovým opravám opravdu došlo, vyměnila se okna, vsadily nové dveře a postaveny byly dva záchody.

V roce 1868 je Františkem Josefem I. vydán zákon, který upravoval postavení školy k církvi. Školy od té doby zřizuje stát a církve se podílí pouze na vyučování náboženství. Do škol mohou chodit všichni občané státu bez rozdílu víry. (Kronika obecné školy v Záboří 1829-1911)

2.2 Obecná škola

Obecná škola, jejíž zřizovatelem byla obec, byla ponechána v přízemí fary v Záboří. Měla svého správce a učitele. Od roku 1870, kdy školu opustil výše zmiňovaný učitel Ambrož, nikdo výrazně nepřispěl k jejímu lepšímu chodu. Děti stále přibývalo, škola měla v průměru okolo 200 žáků. Učilo se v jedné malé světnici, kde žáci seděli po zemi s papírem nebo tabulkou v ruce, psali na zemi nebo na stěně. Od roku 1872 se stal na celých 35 let správcem školy František Novák, který žádal císařskou královskou okresní školní radu o rozšíření školy, která se v té době stále nacházela na faře. Veškerá vyjádření však byla negativní, všichni členové rady se vzpírali školu rozšířit. Až v roce 1879 bylo žádosti o rozšíření školy vyhověno, a to zásluhou c.k. okresního školského inspektora Václava Faltyse, profesora německé reálné školy v Praze. O náklady se podělily obce Záboří, Kly a Tuhaň.

V této době docházelo ke každoročním změnám na učitelských postech a učitelé byli často přeražováni, jejich život nebyl v té době nijak lehký. Škola se přesto mohla pyšnit nejedním dobrým učitelem. Jedním z nich byl například Kamil Bolze (1880 – 1881), který byl přeražen do Borku. Dále Jan Cholinský (1881 – 1882), opět po roce přeražen, a to do Čechovic.

Dochované prameny zmiňují také učitele Adolfa Zmatlíka, který na škole působil v letech 1882 až 1883 a byl přeřazen do Duchcova nebo Eduarda Nebeského z let 1883 – 1887, později přeřazeného do Skopče. Za jeho působení v roce 1887 vypukla epidemie neštovic, kdy onemocnělo 27 dětí a škola se zavřela na 14 dní. 8 dětí se bohužel již do školy nevrátilo. (Kronika obecné školy v Záboří 1829-1911)

Kvůli epidemiím tohoto typu, ať už šlo o neštovice, chřipku nebo spalničky, musela být škola na nějaký čas uzavřena. K těmto situacím naštěstí docházelo přibližně jen jednou ročně, a to nejčastěji v lednu nebo únoru. Jako prevence se začalo na konci 19. století zavádět očkování, které prováděl místní lékař a vzhledem k poměrům doby šlo o pokrokovou novinku. V té době navštěvovalo školu kolem 260 dětí, v každé třídě po 130 dětech.

Ke konci roku 1888 proběhly oslavy 40. jubilea panování císaře a krále Františka Josefa I., dětem byla přednesena přednáška o významnosti tohoto panovníka. Na počest tohoto výročí zažádal školní dozorce Václav Verner⁷ místní školní radu o příspěvek 15 zlatých na zakoupení učebnic a sešitů pro chudou školní mládež. Peníze byly přislíbeny, ale mládež je neobdržela ani po půl roce, závěr tohoto počínu není z pramenů znám.

S přibývajícím počtem dětí rostl i problém ohledně potřebných investic na nutnou rekonstrukci školy. K mírnému zlepšení došlo v roce 1889, kdy se díky zásluhám školního dozorce V. Vernera, člena místní školní rady, podařilo opravit alespoň některé místnosti a také vybudovat školní dvůr. Později dokonce se souhlasem dalších členů místní školní rady (kam patřil František Viktorínem jako starosta ve Klíchu, Jan Švejcár jako starosta v Tuhani, dále například Jan Gurst, Antonín Čermák a další) rozšířil školu na trojtřídku. (Kronika obecné školy v Záboří 1829-1911)

Tou dobou navštěvuje školu již 289 dětí, z čehož bylo 6 dětí německé národnosti. V březnu 1890 se škola konečně dočkala povolení od okresního školního inspektora na stavbu 3. třídy za účelem odlehčení od přeplněnosti tříd. Na výstavbě se pracovalo celý srpen a část září, aby se s novým školním rokem otevřely všechny tři třídy. Okresní školní rada dosadila do jedné ze tříd první učitelku v naší obci, Vilmu Tyrnerovou. V září se

⁷ Václav Verner pocházel ze Záboří a byl nejen školní dozorce, ale pracoval také jako rolník (Kronika obecné školy v Záboří 1829-1911)

občané dočkali mimo otevření nové třídy také historicky nejhorší povodně té doby, kdy voda zatopila obce Kly a Tuhaň. Za obět jí padlo 22 domů ve Klích a 5 domů v Tuhani. Ostatní domy byly více či méně porouchány. Rodičům školních dětí nezbylo kromě dobytka téměř nic.

V roce 1891 se nečekaně mění osazenstvo učitelského sboru. Na místo Vilmy Tyrnerové, která je přeložena do Cítova, přichází po deseti letech Kamil Bolze a místo pana Zdráhala nastupuje Marie Tyrnerová, která se však po půl roce místa vzdává a za ni nastupuje pan František Vrba.

Počet dětí navštěvující školu rok od roku nepatrně rostl, jak je zobrazeno v tabulce níže. Celkově v té době žilo ve Klích a Tuhani 500 obyvatel. Jen pro porovnání, v současném roce 2018 do místní školy dochází 230 dětí při celkovém počtu 1500 obyvatel za obec Kly a 500 obyvatel obce Tuhaň. (Kronika obecné školy v Záboří 1829-1911)

Rok	Počet dětí
1892	312
1893	324
1894	321
1895	340
1896	330
1897	348
1898	358

Tabulka 1: Počet dětí navštěvující školu v období 1892 – 1898

Kulturní život v obci obohacovaly samy děti, které 26. prosince 1892 sehrály v zájezdním hostinci na Krausovně vánoční hru Pastýři betlémští. Peníze, které za hru utržily (40 zlatých), použily na nákup knih, sešitů a pomůcek pro chudou zdejší mládež.

Nový školní rok 1893 – 1894 přinesl opět změny ve složení učitelského obsazení. František Vrba byl přeložen do Vraňan, na jeho místo nastupuje Hynek Sklenář, podučitel z Krp, který je ale již 1. listopadu přeložen do Dolních Přívor a na jeho místo nastupuje František Komenda též z Dolních Přívor.

Téhož školního roku, a to 20. Června, došlo ke komisičnímu šetření a veškeré prostory školy byly označeny jako zcela nedostatečné. Na základě toho žádal místní farář

F. Šimůnek příslušné ministerstvo o stavbu nové školy a tím pádem navrácení fary zpět do rukou církve. Až po třech letech jeho žádostí se mu dostalo úspěchu v podobě přislíbení stavby nové školy. (Kronika obecné školy v Záboří 1829-1911)

V roce 1898 vstoupila v platnost různá usnesení školní rady uvedená níže:

USNESENÍ ŠKOLNÍ RADY

- „*zákaz účasti školní mládeže na shromáždění spolkových*
- *6. 1. 1898 v příčině zvelebení školní docházky, nařízení, které má bránit šíření nakažlivých nemocí ve školách, zároveň s návodem, jak se konati má desinfekce při nemocech nakažlivých, dle návrhů nejvyšší zdravotní rady*
- *vynesení 12. 3. 1898 – k výletům školní mládeže pod dohledem učitele pořádaným, v 2. a 3. vozové třídě, při pravidelných osobních vlacích, bez ohledu na vzdálenost a počet účastníků, sleva 50 % z jízdného se povoluje*
- *16. 3. 1898 vynesení zemské školní rady – učebnice se mají používat pouze pedagogicko – didaktické, cenou přiměřené*
- *8.4.1898 – zemská školní rada nařídila, aby na paměť přivedeno bylo, nečiniti překážky v jízdě na velocipedu, jakožto ani pokřikovat na jezdce se nesmí“ (Kronika obecné školy v Záboří 1829-1911, s.22)*

Složení místní školní rady v Záboří z roku 1898:

- Předseda: Jan Borovička – starosta Záboří
- Místní školní dozorce: Josef Nepomucký - rolník ze Záboří
- Členové:
 - důstojný pán Antonín Tomáš – farář ze Záboří
 - Ludvík Vyskočil – ředitel velkostatku v Obříství
 - František Viktorín – statkář ve Klích
 - Jan Dvorský – domkář ve Klích
 - František Vojta – hostinský ve Klích
 - Jan Švejcar – rolník z Tuhaně
 - František Novák – správce školy v Záboří

Školní rok 1898 – 1899 začal tragickou událostí, kdy v Ženevě 10. 9. 1898 proběhl atentát na císařovnu Alžbětu. Všichni žáci se účastnili smuteční bohoslužby, poté ve třídě vyslechli od pana faráře a správce školy řeč o velikosti císařovny a smutku rodiny císaře Františka Josefa I. (Kronika obecné školy v Záboří 1829-1911)

Do školy v tento rok nastoupilo rekordní množství žáků, a to 379, což opět vedlo k úvahám nad stavbou nové školy. Jak již bylo zmíněno, stará farní budova nevyhovovala takové kapacitě žáků, kdy se učilo ve třech přeplněných třídách. Proto se začalo přemýšlet o výstavbě nové školy, kdy docházelo k dohadům mezi občany Kel a Záboří o jejím umístění, zdali dole ve Klíchu, nebo nahoře v Záboří. Volba nakonec padla na Záboří, kam nedosáhnou časté povodně, a jak se ukázalo, byla to velice perspektivní volba. Dohady tohoto typu jsou v obci dodnes, ale „dějiny se píšou ve Klíchu“. Už v roce 1384 se podobná situace vyskytla při výstavbě kostela, kdy se nakonec rozhodlo o umístění „nahore“, kde byl před povodní dobře chráněn.

Jelikož na tento rok 1898 připadlo 50leté výročí panování císaře a krále Františka Josefa I., rozhodla školní rada o posvěcení základního kamene nové školy, a to 2. prosince 1898, tzn. přesně v den výše zmíněného výročí. Učitelský sbor tento slavný den vnímal jako první krok k uskutečnění dávných tužeb na zlepšení nevyhovujících poměrů zdejší školy. (Kronika obecné školy v Záboří 1829 - 1911)

2.3 Nová budova školy 1898 – 1980

2.3.1 Škola 1898 – 1914

Roku 1898 se konala slavnost posvěcení základního kamene nové budovy školy. Všichni se odebrali k bohoslužbě a poté v 1. třídě byla školní slavnost, které se zúčastnili členové místní školní rady ze Záboří i Tuhaně, jakožto i jejich občané. Kelští občané se vzdorovitě slavnosti neúčastnili, ani neposlali školou povinné děti, ale na protest uspořádali průvod do Mělníka. Slavnost probíhala v duchu povznesení císaře Františka Josefa I. Správce školy hovořil o významných událostech vznešeného panovníka, o jeho přátelství ke školní mládeži, jakých pokroků se ve školství dosáhlo za jeho vlády. Nakonec zazněla rakouská národní hymna.

Poté se žáci v průvodu odebrali na staveniště nové budovy. Průvodu se účastnili pan Adolf Bradáček, okresní starosta a zástupce slavné císařsko-královské okresní školní rady, dále členové místní školní rady za obec Záboří a Tuhaň, hasičský sbor z Tuhaně i zábořští a tuhaňští občané. Cestou se zpíval chorál Svatý Václave. Na staveniště se dostavil c.k. (císařsko-královský) okresní komisař L. Maydl jako zástupce c.k. okresního hejtmána J. Blížence, jenž velkou částí přispěl k započetí stavby nové školy. Stavba školy měla být dokončena 15. srpna 1899. Navržena byla architektem panem Kamarádem z Mělníka a provést ji měl Karel Novák, rodák z Tuhaně. Požehnání provedl farář Antonín Tomáš a děti na počest vysadily před školou dvě lípy. Po schválení žádosti místní školní rady byla škola pojmenována Jubilejní škola Jeho Veličenstva císaře a krále Františka Josefa I. (Kronika obecné školy v Záboří 1829-1911)

Nová škola byla dostavěna a slavnostně otevřena v září 1899. Večer před slavností 9. 9. 1899 byl oslaven střelbou a hudbou. Ráno 10. 9. 1899 se u fary sešli pořadatelé slavnosti k uvítání hostů. Po modlitbách se průvod vydal k nové škole, cestou se zpívala píseň Svatý Václave. Tentokrát se průvodu zúčastnili i občané Kel, kvůli kterým se vlastně celá stavba nové školy o několik let zdržela. U vchodu do školy měla proslov jedna z žákyň, poté se začalo se svěcením školy, čehož se ujal Josef Bernat⁸. Každá třída se vysvěcovala zvlášť. Před školou proběhly proslovy výše zmíněného probošta c.k. okresního hejtmána J. Blížence, slavnostního řečníka Františka Jizby, c.k. profesora a rodáka z Tuhaně, zdejšího faráře Antonína Tomáše, starosty obce Jana Borovičky a naposledy správce školy Františka Nováka, který zavzpomínal na dobu před 27 lety, tj. rok 1872. Jeho proslov uvádím níže. (Kronika obecné školy v Záboří 1829-1911)

„Velectěné shromáždění! Když před 27 roky poprvé překročil jsem práh staré školy, abych po svém předchůdci přejal úřad učitelský, vstoupil jsem do místnosti prostinké, jednoduché ve farské budově. Jediná třída pro tři obce byla přeplněna. Ctěné občanstvo naše hledělo odpomoci tomu, láska ku vzdělání vedla je k tomu, že třída po třídě se otvírala. Uplynula sice řada let, nežli třetí třída se otevřela, ale spojenými silami podařilo se překážky odstraniti. Občanstvo vidělo ve škole pramen živý, z něhož pro život

⁸ Josef Bernat byl konstituční rada, biskupský vikář, rytíř řádu železné koruny III. a infulovaný probošt na Mělníku (Kronika obecné školy v Záboří 1829-1911)

může se čerpati stále. A ejhle postavilo si budovou krásnou, jež jí sluší ke cti. Postavili ji nešetříc nákladu, nešetříc práce, obětovalo, co obětovati mohlo. Postavilo svým dětem školu velkolepou, školu zdravou, prostrannou. Postavilo sobě tak pomník nehynoucí, podalo důkaz, že váží si vzdělání, že chce, aby jeho děti pokračovaly ve vědomostech. A zvolilo si občanstvo k tomu právě významný pro nás rok – rok 50leté vlády Jeho Veličenstva Císaře a Krále. Učinilo tak proto, aby dalo najevo svou lásku a oddanost a díky k dobrotivému Vladaři svému, za jehož mírumilovné vlády školství na vrchol dospívá.“ (Kronika obecné školy v Záboří 1829 – 1911, s.34)

Po tomto proslovu byl složen slib, že bude pracovat s mládeží jako dosud, s láskou, ochotou, trpělivostí, spravedlností, aby byla chloubou obce, národa, státu a v životě prosperovala.

Od tohoto školního roku 1899 – 1900 bylo ve škole již 5 tříd. Třídními učiteli pro jednotlivé stupně byli:

1. stupeň	Antonín Nepomucký
2. stupeň	František Novák
3. stupeň	Kamil Michalíček
4. stupeň	Josef Jekler
5. stupeň	Josef Veselý

S novou budovou byly spojeny i nové předpisy. Jedním z nich byla požární zkouška, která se konala každým rokem. Ve třídách bylo více jak 300 žáků, kteří, jak kroniky uvádějí, se z budovy organizovaně dostali do 3 minut od spuštění poplachu. Zvonec, kterým se poplach spouštěl, visí ve škole dodnes a využívá se k ohlášení začátku a konce vyučovací hodiny například v případě přerušení dodávky elektřiny.

V tentýž školní rok se konala okresní učitelská porada v Mělníku v hotelu pana Vykysalova. Předmětem tohoto zasedání byl stav školství v okrese Mělník a řídící učitel z Vlíněvse František Richter přednesl referát s názvem O požadavcích učitelstva. Přijala se i změna některých učebnic a probíraly se podrobné učební osnovy vytvořené na základě osnov pro obecné školy.

Od školního roku 1902 – 1903 jsou v kronice zmiňovány tzv. poučné vycházky. C.k. zemská školní rada povolila správám škol pořádat jednou ročně poučné vycházky s každou třídou ve dvou půldnech, a to pouze ve vyučovací dny. Žákům nejvyšších tříd byla dokonce povolena vycházka na celý den. Program každé vycházky bylo nutno předložit c.k. okresní školní radě osm dní předem. Vycházky pro nižší ročníky se pořádaly po okolí školy, jejich cílem bylo poznání jak přírody, tak geografie. Žáci z vyšších ročníků navštívili například Kokořín, kam se dopravili povozem zapůjčeným od starosty J. Borovičky. Dalšími častými cíli byla hora Říp, kdy před výletem byly děti zasvěceny do jejího historického významu, dále výstavy v Praze, kde měli žáci možnost prohlédnout si také nejdůležitější pražské památky, a v Mělníce, kde se konaly výstavy zaměřené na chov drůbeže a ptactva.

Od roku 1906 byly c.k. okresní školní radou stanoveny školní prázdniny na měsíce červenec a srpen. (Kronika obecné školy v Záboří 1829-1911)

Za zmínku rovněž stojí školní knihovna, která byla plně funkční a dětmi hojně využívána. Není přesně známo, kolik svazků bylo celkem k dispozici k zapůjčení. První zápis o výpůjčkách je ze školního roku 1898 – 1899, kdy si 80 žáků půjčilo 508 knih. Knihovnu mohli zpočátku využívat jen žáci vyšších ročníků.

Čtenářů postupně přibývalo, za dva roky proběhlo 1869 výpůjček, což bylo na tu dobu velice pokrokové. Knihy do knihovny byly kupovány z peněžních darů různých dobrodinců, z výtěžků z divadelních představení, jichž bylo každý rok několik. Knihy, které se časem poškodily, se dávaly na opravu hrazenou též z peněžních darů. Jelikož poškozených knih přibývalo, zavedlo se pravidlo, které povolovalo půjčování knih jen žákům od 4. ročníku, kteří s nimi lépe zacházeli. (Kronika obecné školy v Záboří 1829-1911)

Školní rok 1907 – 1908 přinesl změny ve vedení školy. Správce školy F. Novák onemocněl a nastoupil na dlouhodobou nemocenskou dovolenou, což mu schválila c. k. okresní školní rada. V červnu téhož školního roku podal tzv. žádost do výslužby. Zastupoval ho po dobu jednoho měsíce nejstarší člen učitelského sboru Josef Vrba, pozdější ředitel školy v letech 1920 – 1937. Od října 1907 nastoupil jako zastupující správce školy Leonard Josef Matěcha, definitivní správce školy v Křivenicích. Od dalšího

školního roku 1. 10. 1908 byl ustanoven řídícím učitelem školy v Záboří. (Kronika obecné školy v Záboří 1829 - 1911) Jeho správcovství neboli dnešní ředitelování trvalo do roku 1920. (Kronika školy 1911 - 1973) L. J. Matěcha byl absolventem nižší reálné školy v Mladé Boleslavi a Raisova učitelského ústavu v Jičíně, kde složil zkoušku učitelské dospělosti. Poté byl definitivním podučitelem na obecné škole ve Mšeně, kde vyučoval 1. třídu. Po zrušení místa byl přeložen do Křivenic jako správce školy a nakonec se stal řídícím učitelem na obecné škole v Záboří. (Kronika obecné školy v Záboří 1829 - 1911)

Na svém počátku fungovaly školy bez kvalifikovaných učitelů i ředitelů. Výuku nejprve zajišťovala církev prostřednictvím církevních škol, škol na faře, klášterních škol atd. Za vlády panovníka Karla IV. vznikla v roce 1348 první univerzita u nás, Karlova univerzita. Byly zde zřízeny čtyři fakulty – artistická, medicínská, právnická a teologická. Vznikem univerzity došlo k dalšímu rozvoji společnosti a zároveň mladí lidé získali příležitost získat vysokoškolské vzdělání.

Na chod nižších škol tehdy dohlížely samy středověké univerzity, které vydávaly školní zákony, pomáhaly s výchovně vzdělávacím procesem, posílaly na školy absolventy bakalářských oborů na artistické fakultě. Vedením školy byli pověřeni právě tito lidé, kteří ale vykonávali i jinou činnost, např. službu v kostele či působili jako obecní písaři.

Po zavedení povinné školní docházky roku 1774 Marií Terezií spravovali školy místní faráři, kteří měli zodpovědnost za obsah vzdělávání. Odpovědnost za hospodářskou a administrativní činnost měli místní školní dozorcí. Ve venkovských školách to byli nejčastěji bohatí rolníci.

Praví ředitelé školy jsou zmiňováni až v 18. století. Každý musel získat patřičné učitelské vzdělání podle tehdejšího platného zákona, jímž byl Všeobecný školní řád platný až do roku 1869. Výkon funkce souvisel zejména s výchovně-vzdělávací funkcí školy, tj. s přímou výukou žáků. Budoucí učitelé se připravovali v institucích pro vzdělávání učitelů – preparandách.

Povinností ředitele bylo dohlížet na celý edukační proces, za který byl odpovědný zástupcům církve, kteří dohlíželi na dodržování předpisů a řádné vedení školních matrik.

Již tehdy byl ředitel zatěžován „byrokracií“⁹, přičemž se seznam povinností neustále rozšiřoval a doplňoval. (Korbelová, 2013, Kirschová, 2014)

Každým rokem byly učitelským sborem pod záštitou místní školní rady pořádány školní slavnosti, besídky a tzv. produkce žakovské neboli dnešní akademie. Slavnosti se konaly například k poctě narozenin císaře a krále Františka Josefa I., k jeho jmeninám, při výročí jeho vlády nebo také k narozeninám a jmeninám královny. Žáci nacvičili různá recitační či pěvecká vystoupení. Chlapci se zaměřili především na sportovní aktivity, děvčata předvedla národní tance v krojích. Slavnosti začínaly průvodem od školy směrem na hřiště ve Klích, dnes hasičské hřiště, kde se celá slavnost konala. Také zde probíhala interakce s rodiči v podobě přednášek učitelů, týkající se například důležitosti školního vyučování, výchovy dětí, očkování a přeočkování, které bylo prováděno ve škole každý rok, a jiné. Samozřejmou součástí byla i zpětná vazba rodičů ke škole ohledně jejich přání či požadavků. Při těchto akcích se vybíralo dobrovolné vstupné, jež šlo na dobročinné účely jako nákup pomůcek pro chudé děti, oprava knih a další. V prosinci 1910 bylo odehráno divadelní představení žáky 4. a 5. třídy *Král Liliputanský od F. Pravdy*¹⁰. Výtěžek 34 K 6 h byl odevzdán spolku pro opuštěnou mládež v Praze.

Vždy začátkem jara probíhala Stromková slavnost neboli dnešní Den Země. Opět vyšel průvod od školy na místo určené k sázení stromků. Stromky byly ozdobeny stužkami v národních barvách. Celá slavnost měla svůj program, jehož příklad uvádím níže. (Kronika obecné školy v Záboří 1829 - 1911)

PROGRAM STROMKOVÉ SLAVNOSTI

1. *„Uvítání hostů a vysvětlení svátku stromkového*
2. *Básně Stromek do mezery a Sázejme stromky*

⁹ Příklad znění jedné z ředitelských povinností: „Dále byla stanovena povinnost ředitele znát Knih metodních a mít povědomí o dalších školních knihách. Jeho úkolem bylo vést seznamy dětí, které mají k dané škole spádovost, přehledy o prospěchu žáků, měsíční výkazy o plnění docházky dětí do školy, seznamy učebnic a knih. Současně musel ředitel vést tzv. černou knihu obsahující vyšší školní nařízení, která byla zasílána od vrchních úřadů“ (Korbelová, 2013, Kirschová, 2014)

¹⁰ František Pravda byl český katolický kněz píšící české povídky v duchu katolické morálky s důrazem na křesťanské hodnoty. (Homolová, 1982)

3. *Píseň Zapějme si z plna srdce*
4. *Přednáška /řídící učitel/*
5. *Báseň Naše stromy*
6. *Píseň Přijde jaro*
7. *Básně Sázejme stromky a K stromkové slavnosti*
8. *Rozdání stromků a náčiní zahradního*
9. *Sázení stromků*
10. *Modlitbička za zdar stromků /1.třída/*
11. *Doslov*
12. *Písně Rakouská hymna a Kde domov můj¹¹*
(*Kronika obecné školy v Záboří 1829-1911, s.93*)

Od školního roku 1911 – 1912 je v kronice zmiňován Dětský den, který je pořádán v prosinci. Z větší části se na něm podílí samy děti nastudováním divadelní hry, kdy jeden den hrají pro děti a druhý den večer pro dospělé. Peníze ze vstupného nejsou, jak tomu bylo doposud, věnovány na chudou školní mládež v obci, ale polovina částky připadá české zemské školní komisi a druhá polovina okresní školní komisi. Ty je pak rozdělují na základě vlastního uvážení, ale z velké části jsou opět cíleny na pomoc pro zanedbané a opuštěné děti.

Za zmínku stojí též vybudování mostu přes řeku Labe v roce 1912. Most byl zřízen nedaleko tehdejšího přivozu Na Štěpáně u obce Obříství. Stavba byla přínosem i pro žactvo, které se snadněji dostávalo dál do okolí při svých každoročních výletech a procházkách, což přispívalo k prohlubování učiva. (Kronika školy 1911-1973) Štěpánský most je od 3. května 1958 kulturní památkou České republiky. (Národní památkový ústav, 2015)

¹¹ Píseň „Kde domov můj“ pochází z divadelní hry Fidlovačka z roku 1909 a jejím autorem je Josef Kajetán Tyl, hudbu složil Fr. Škroup v roce 1834. Píseň rychle zlidověla, až si vytvořila statut písně národní. V roce 1918 se z ní stala národní hymna a Čechy byly v té době jedinou zemí, kde se z divadelního šlágru stala národní hymna. (Sedláček, Velíšek, 2014)

2.3.2 Škola za 1. světové války

V červnu 1914 došlo k atentátu na následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este¹² a jeho choť Žofii z Hohenbergu v Sarajevu.

Školní rok 1914 – 1915 tedy začal již za plné války, což mělo za následek četný odchod učitelů, kteří museli v důsledku mobilizace nastoupit na vojenskou službu, šlo například o učitele Václava Růžičku či Aloise Lásku. Na uvolněné místo nastoupila učitelka Václava Chaloupková, jejíž sestra Emma Chaloupková zde již pracovala. V období války byly ve škole pořádány finanční sbírky a sbírky odloženého a obnošeného šatstva určeného pro vojáky na frontě, šlo hlavně o teplé oblečení, kukly a ponožky, ale i látky, kterých se odevzdalo na 314 kg. Dále se sbíralo ostružinové listí a kopřivy a vše se posílalo na Červený kříž v Mělníce, který tento sběr přeposílal do firmy Viktor Adler, což byla továrna chemických výrobků v Oberlaa u Vídně. Nakonec se začalo i se sběrem železného šrotu a ten se odesílal na c.k. okresní hejtmanství v Mělníce. Dokonce se konala sbírka zábavných knih pro české vojáky na frontě, vybralo se jich 21 a byly poslány na vojenské velitelství do Vídně. V průběhu války měli učitelé za úkol sepisovat zásoby obilí a mlýnských výrobků ve vesnici, později se přidal i soupis brambor a prováděly se také soupisy osiva. Pořádány byly též sbírky na vdovy a sirotky po padlých vojácích. Děti prodávaly pohlednice, nacvičovaly divadelní hry a utržené peníze posílaly na dobročinné fondy jako např. Červený kříž - fond pro rodiny padlých anebo povolaných ke službě válečné. Učitelé i obce přispívali na válečné půjčky. (Kronika školy 1911-1973)

V období 30. dubna až 7. května 1916 byl pořádán Týden Červeného kříže. Byly sbírány peníze do pokladniček, prodávány odznaky Červeného kříže (prodalo se 50 kusů) a byla podepisována nová členství pro Červený kříž v Mělníce. Dne 6. května pořádaly

¹² *František Ferdinand d'Este, syn mladšího bratra Františka Josefa I., arcivévody rakouského Karla Ludvíka. Dědictvím rodu d'Este z Itálie získal majetek a stal se tak nezávislým na císaři. Koupil v Čechách panství Konopiště, které se stalo jeho velmi oblíbeným sídlem. V roce 1889, po sebevraždě korunního prince Rudolfa, se dostal do situace možného následníka trůnu, po smrti otce Karla Ludvíka v roce 1896 se jím skutečně stal. Jeho manželka Žofie Chotková, ze starého českého rodu Chotků /majitelé nedalekého zámku Veltrusy/, v den sňatku povýšena na kněžnu z Hohenbergu, šlo o nerovný sňatek, ale díky svojí tvrdošijnosti ho mohl František Ferdinand uskutečnit, což mu bylo ve Vídni vytýkáno, jakož i jeho zájem o reformy, a ne o válku, kterou v té době vláda chtěla, a toto se mu stalo osudným. 28. 7. 1914 vypovědělo Rakousko-Uhersko válku Srbsku, načež Rusko válku Rakousku, Německo Rusku a zaútočili na Francii, během útoku přes Benelux vyhlásila Velká Británie válku Rakousku a Německu a tím byla celá Evropa ve válce. (Rak, 2014)*

děti tzv. Květinový den pod vedením učitelek Chaloupkových, při kterém prodávaly květiny, které samy upravily. Všechny vybrané peníze šly opět na Červený kříž v Mělníce.

V roce 1916 umírá František Josef I. a na jeho místo nastupuje Karel I.¹³ Škola si v této době nevedla moc dobře. Situace zvažněla kolem třetího roku války, kdy začaly rapidně docházet zásoby jídla, peněz a především topiva. To se podepsalo na školní docházce, kdy v chladnějších dnech musela být škola i několikrát do roka na delší čas zavřena.

Pátý rok války v roce 1918 Rakousko – Uhersko kapitulovalo a 28. října 2018 byla prohlášena samostatná Československá republika. Dne 13. listopadu se konaly oslavy. Ve škole byly vystaveny obrazy předních českých spisovatelů, uprostřed s vyobrazením českého lva a prezidenta T. G. Masaryka. Nechyběly ani prapory v národních barvách. Oslav se zúčastnili ve velkém počtu žáci i rodiče. Hovořilo se o dějinách našeho národa, o utiskování, které jsme zažili, ale i o dalším vývoji Československa. Zakončení celé slávy bylo spojeno s projevem oddanosti učitelů i žactva Národnímu výboru, svoláno bylo třikrát sláva nově zřízenému státu, prezidentu severoamerické republiky D. Wilsonovi a také T. G. Masarykovi. Zazněly písně Hej Slované a Kde domov můj. (Kronika školy 1911-1973)

Na památku prvního roku českého osvobozeného státu bylo o tzv. stromkové slavnosti vysázeno deset lip na Raholinách, nejvyšším místě v okolí. Za zpěvu národních písní byly lípy vysazeny do kruhu, uprostřed něhož se postavila mohyla s pamětní deskou s vrytým letopočtem a účelem vysazení. Dodnes zde zůstaly stát tři lípy a v roce 2017 byl postaven pískovcový sloup s vyznačenou nadmořskou výškou.

Tento rok byl také bohatý na žákovská divadelní představení. První hru s názvem O pyšném Janíčkovi děti zahrály v hostinském sále A. Michalíčka na Krauzovně. Výnos 314 K 3 h byl věnován na knihy do školní knihovny. Druhé představení O červené Karkulce se konalo v sále v hostinci pana Habáka, výnos 15 K byl prostřednictvím Národní politiky odevzdán Českému srdci¹⁴.

¹³ Karel I. vládl v letech 1916 – 1919, celým jménem Karel František Josef Ludvík Hubert Jiří Oto Maria Habsbursko-Lotrinský. Jeho děd byl mladší bratr Františka Josefa I. (Novák, 2012)

¹⁴ Československá sociální péče v Rakousku, dobročinná sociální organizace, která vznikla na sklonku 1. světové války na podporu hladovějících dětí, sirotků a vdov ve dvou městech monarchie, v Praze a ve

Další akcí školy v Zábοří téhož roku byla výstava ženských ručních prací žaček ze Zábοří, Obříství, Libiše a Přívor, spojená s výstavou školních pomůcek. Vybrané peníze putovaly opět na dobročinné účely pro institut České srdce. Tyto výstavy se pak konaly každoročně. (Kronika školy 1911-1973)

2.3.3 Škola mezi válkami

Od školního roku 1919 – 1920 se již kronika nezmiňuje o bohoslužbách a událostech spojených s církví, které se vždy konaly na začátku školního roku, ale i při různých slavnostech, výročích a podobných akcích. Náboženství se ale vyučovalo i nadále.

V roce 1920 odchází na odpočinek řídící učitel L. J. Matěcha, vedením školy je až do roku 1937 pověřen J. Vrba.

Tentýž rok připadl na výročí 250 let od úmrtí učitele národů J. A. Komenského, na jehož počest byla škola přejmenována na školu J. A. Komenského. Školu v té době navštěvovalo již 394 žáků. (Kronika školy 1911-1973)

Do školy se v té době na pokyn okresního školního inspektora zavedla úspora finančních prostředků mezi studenty. Tento úkol připadl na žáky 1., 2. a 3. třídy a za dva měsíce našetřili 325 K 94 h, které uložili v kampeličce¹⁵ ve Klíči. Dokonce se o zdejších žácích psalo i v Mělnických listech (viz příloha *Jak Kampeličky podporují spořivost mládeže*), kde zdůraznili podporu od řídícího učitele J. Vrby, který přednášel o spoření mládeže a nabádal rodiče, aby v těchto činnostech děti od útlého věku podporovali. Pro zajímavost je nutné uvést, že lépe spořily děti z méně majetných rodin s malými vklady. V roce 1923 bylo vloženo přes 12 000 Kč od 120 vkladatelů a v roce 1926 již 17 000 Kč od 138 vkladatelů. Počet dětí, které spořily, se stále zvyšoval a uspořená částka také. Žáci tak měli možnost vybrat si část uspořených peněz při dokončení studií a tím získali základ do dalšího učení.

S rokem 1924 přichází rozšíření školy o novou menší přístavbu vzhledem k tomu, že dětí stále přibývalo. Vyučování probíhalo pouze polodenně. Stavba trvala jeden rok a

Vídni. Pražská pobočka zanikla roku 1923, vídeňská pobočka existuje dosud. (Blodigová, Cebe, Gregorová, 2018)

¹⁵ Kampelička sloužila k ukládání peněz a byla zakládána na vesnicích. (Kronika školy 1911-1973)

poté škola patřila k nejlepším venkovským školám v okrese Mělník. Měla 7 prostorných učeben, 2 kabinety, sborovnu a pracovnu pro ruční výchovné práce. Celá stavba stála 230 000 Kč.

Téhož roku místní školní rada darovala pomůcky pro všechny děti. Na kabinet ručních výchovných prací a knihovnu přispěla částkou 3 000 Kč.

Místní školní rada se opravdu dobře starala o zdejší školu. Díky ní a díky okresnímu školnímu výboru zde byla zřízena školní kuchyně v hodnotě 1 600 Kč. Při jejím slavnostním otevření pozvaly dívky z 5. třídy své matky na oběd, který samy připravily. Před samotným obědem promluvil ředitel Vrba o nově zavedeném předmětu, kterým byla nauka o domácím hospodaření a vaření. O celé události se psalo i v novinách Mělnické listy. (Kronika školy 1911-1973)

Vztah školy a rodičů byl v té době na velice dobré úrovni. Občané si učitelů vážili a měli k nim důvěru, což přinášel dobrou zpětnou vazbu pro učitele. Učitelé byli angažováni i v mimoškolních činnostech, například řídící učitel Vrba byl kronikářem obce, uč. Hrstka pracoval jako pokladník v Kampeličce a jako cvičitel v Sokole, učitelka Lišková spolupracovala s místními ochotnickými spolky.

Od roku 1930 povolila zemská školní rada vyučování německého jazyka, a to od 4. třídy. Téhož roku si žáci vyslechli první školní rozhlasové vysílání, kdy proběhl proslov pana ministra dr. Ivana Dérera. Od té doby se rozhlas využíval i k poslechu rádia ve chvílích volna mezi vyučováním.

Na jaře 1932 se konal Československý týden školy. Při této příležitosti hovořil v rozhlase prezident T. G. Masaryk. Ve škole se sešlo i mnoho rodičů, aby přenos poslouchali ze školního rozhlasu. „*Sympatický hlas pana prezidenta, „jehož slova šla od srdce k srdci“, nabádal děti k pilnosti, svornosti, pospolitě lásce a zejména k úctě ke starým lidem, „vzdělanost národa pozná se podle toho, jak si dovedeme ctít stáří“ (Kronika 1911-1973, s.129), heslo roku je „Vděčnost k stáří“. „Ale my starší budeme také vděční mladým. Až budete sami staří, poznáte, že stáří samo o sobě nedělá z lidí mudrce. Hledte mladé lidi pochopit, přejte jim a uče se od nich. Uvidíte, že vás pak mladí lidé budou mít rádi a nebudou se vás bát.“ (Kronika školy 1911 – 1973, s.129)*

Téhož roku zemřel první československý ministr školství a národní osvěty Gustav Habrman, který dal základy vzdělávací soustavy v nové republice. Z jeho iniciativy vzešel zákon o obecních knihovnách a nové úpravě hmotných poměrů učitelů.

Vrchol nezaměstnanosti v roce 1933 dopadl i na zavedené spoření školní mládeže. Mnohem méně se ukládalo a více se vybíralo. Tento nepříznivý stav hospodářství měl dopad i na školní výlety, které si rodiče nemohli dovolit financovat, tudíž byly zrušeny. Pouze děti z páté třídy jely na výlet do Doks a na Bezděz. (Kronika školy 1911-1973)

O tři roky později se finanční situace zlepšila a na výlety jely opět všechny třídy, a to dokonce i na dvoudenní výlet do Českého ráje. Ale i předchozí nepříznivá finanční situace nic nezměnila na každoročním pořádání tzv. ošacovací akce, o které se psalo i v okresních novinách. Výtěžek byl určen pro zdejší chudou mládež. Sbíralo se nepotřebné ošacení a boty a za vybrané peníze se koupily nové oděvy. Jako každý rok přispěly finančně obce Kly, Záboří, Tuhaň, sokol Kly-Záboří, sokol Tuhaň, osvětová komise Kly, hasiči z Kel, Domovina z Kel a Tuhaně, peněžní ústavy z Mělníka a Kel a další spolky i jednotlivci. K dispozici byly také příjmy z vybraných vstupů do divadla a z prodeje cukroví. Výtěžek byl rozdělen mezi zhruba 80 dětí.

V zimních měsících se konala tzv. polévková akce, kdy se rozdalo přibližně 1700 porcí polévky chudým dětem, financovaná opět z darů od spolků a občanů Kel, Záboří a Tuhaně.

Dlouhodobě nemocný řídící učitel J. Vrba předal v září 1936 správu školy učitelce Ludmile Liškové a jmenoval ji zástupkyní řídícího učitele. Učitel František Urban, budoucí ředitel v letech 1957 – 1971, složil zkoušku způsobilosti pro školy obecné, do té doby byl výpomocný učitel. (Kronika školy 1911-1973)

Další událostí tohoto školního roku 1936 – 1937 byla žádost místní školní rady k okresnímu školnímu výboru o provedení komisionálního řízení za účelem způsobilosti školní budovy na školu měšťanskou. Žádosti bylo vyhověno, komise provedla šetření v budově školy a doporučila přistavit ke stávající školní budově kuchyň, kreslírnu, tělocvičnu, kabinety pro každý obor, byt pro školníka, záchody a šatnu. Zástupci obcí Kly, Záboří a Tuhaně spolu s místní školní radou na tyto podmínky přistoupili a uvolili se

přikoupit pozemek u školy, určený jako letní cvičiště a školní zahrada, neboť přístavba by zabrala stávající školní zahradu. (Kronika školy 1911 - 1973)

Měšťanská škola poskytovala vyšší vzdělání, než bylo možné dosáhnout v obecné škole. Byla určena těm žákům, kteří nechtěli chodit na střední školy, a umožňovala jim dosáhnout vzdělání potřebné pro výkon měšťanského povolání, ale nebyla školou odbornou ani přípravným ústavem pro vyšší odborné učiliště. Na těchto školách se vyučovalo náboženství, český jazyk, dějepis, zeměpis, přírodopis, aritmetika, geometrie, kreslení, psaní, zpěv, tělocvik a cizí jazyk (na českých školách německý jazyk). (Šimek, 1875)

V březnu téhož školního roku měl učitel Ježek na poradě referát o protiletecké obraně školy, na jehož základě nakreslil učitel Urban přesný plán leteckého poplachu, který pověsil na chodbu a přesně podle něj se jednotlivé třídy cvičily. Žáci při poplachu odcházeli za dohledu učitelů určenými cestami ze školy do lesa na Mikově, kde čekali na ukončení poplachu a rozkazu k návratu. Od tohoto roku se letecké poplachy konaly několikrát za rok. Někdy se vytvořily hlídky, například zdravotní nebo hasičské. Toto cvičení bylo nazýváno předvojenská příprava. V občanské nauce bylo zdůrazňováno vojenství, důležitost armády, nastupování vojenské povinnosti a byla zmiňována vojenská zdatnost Jana Žižky. (Kronika školy 1911-1973)

V dalších letech se tato branná výchova prolínala všemi předměty. Neustále se hovořilo o vojácích a vojenském životě. Děti často chodily na procházky, kde se učily schovávat, kdykoli a kdekoliv. Dívky byly cvičeny ve službě samaritské¹⁶.

Rok 1938 přinesl dvě významná jubilea. První z nich oslavovalo 20 let od vzniku České republiky, druhé 40 let od položení základního kamene nové budovy školy. Učitelský sbor se rozhodl obě výročí spojit a v neděli 5. června 1938 uskutečnil Jubilejní školní slavnost. U staré školy (původní farní budova u kostela) se shromáždili čestní hosté, učitelé, kteří dříve na škole v Záboří působili, žáci, učitelský sbor, tělovýchovné spolky, hasiči a další spolky, které jsou v obcích přiškolených ke škole v Záboří. Úvodní slovo měla řídící učitelka L. Lišková, která vzpomněla prezidenta T. G. Masaryka a

¹⁶ laická první pomoc

současného prezidenta dr. E. Beneše. Z kronik byly přečteny nejvýznamnější události ze školní historie. Poté se ujal slova J. Urban, 86letý rodák z Tuhaně, ředitel měšťanské školy a nejstarší žák zábořské jednotřídky umístěné ve farní budově. „*Vzpomínal, jak před 80. Lety, v roce 1858 vstoupil poprvé do školy poté, co přešel přes borový les, jenž se prostíral mezi Tuhání a Zábořím. Chválil svého prvního učitele, výše zmiňovaného Josefa Ambrože.*“ (Kronika školy 1911 – 1973, s.168)

„*Pan ředitel uvažuje, že ač byla stará škola velice primitivně zařízena, přece dovedla vypěstovati spanilý květ lásky k vlasti a vycházeli z ní muži, kteří proslavili svá jména v práci a obětavosti pro národ. Ze zábořské jednotřídky vyšli bratři Jizbové, profesoři a ministr Fořt, který se zasloužil o stavbu Štěpánského mostu. Řeč pana ředitele byla prozářena vroucí láskou k rodnému kraji a k naší drahé republice, o níž pravil: „A když Hospodin vložil naší krásnou zemi v srdce Evropy, dal jistě tomu srdci sílu, aby zemi tuto uhájilo.“* (Kronika školy 1911 – 1973, s.169)

Po tomto proslovu se všichni účastníci odebrali v průvodu k nové budově školy, která byla slavnostně ozdobena. Na školním dvoře se opět četlo z kronik, na konci opět zazněla československá hymna. Ve školní budově proběhla výstava fotografií tříd, učitelů, učitelských sborů a jiných vzpomínek na školu. Vzpomenut byl i první učitel na zdejší škole Josef Láska, o kterém se poprvé v kronice píše jako o kantorovi při křtu jeho syna Antonína v roce 1784. Bohužel přesný vznik školy na faře není znám, ale je jisté, že v roce 1784 zde již škola stála. Vystaveny byly rovněž výtvarné práce žáků. Ve školní kuchyni byly k prodeji výrobky děvčat, šlo o různé pečivo, chlebičky, plněná vejce či masové dorty. Slavnost prohloubila zájem o školu, upevnila přátelské styky s občany, lidé mohli na vlastní oči vidět nejen, co se ve škole děje, ale i výsledky práce učitelů, vedení školy a místní školské rady. (Kronika školy 1911-1973)

2.3.4 Škola za 2. světové války

Školní rok 1938 – 1939 začíná za velice napjaté situace. Ve škole je sledováno politické dění, které vrcholí mobilizací 23. 9. 1938. Na zdejší faře je ubytována necelá stovka vojáků. V důsledku mnichovských dohod se stal Mělník pohraničním městem, kdy asi 12 km od Záboří byla státní hranice. Lidé ze zabraných území se museli odstěhovat.

Do vesnice přišly dvě rodiny uprchlíků, kterým bylo poskytnuto pohoštění ve školní kuchyni. Obě rodiny nakonec ve Klích zůstaly.

Ze zabraných území se na okresní školský úřad v Mělníce hlásilo mnoho učitelů a ředitelů. Jedním z nich byl i ředitel školy v Želízech Alois Láška, který ve Klích učil v roce 1914 – 1915. Jelikož byla současná ředitelka L. Lišková na zdravotní dovolené, s platností od 16. 12. 1938 nastoupil na její místo.

Rázně se změnila i výzdoba tříd, kdy na čelní straně učebny musel viset kříž s ukřižovaným Kristem, obraz prezidenta, a to pouze T. G. Masaryka, který ovšem nesměl být pověšen na čelní straně. Po ztrátě samostatnosti 16. 3. 1939 náležely Čechy a Morava k Velkoněmecké říši a jako Protektorát Čechy a Morava vstupují pod její ochranu. České znaky a vlajky byly dány do archivu. Na stěnách musel být pověšen říšský znak a vlajka. (Kronika školy 1911-1973)

Pro větší rozkvět školy bylo založeno roku 1939 rodičovské sdružení, které se stalo spolupořadatelem různých akcí, jako bylo divadlo, dětské dny a další. Ulevilo se tak učitelům, kteří se mohli více soustředit na vzdělávání žáků, a navíc se rodiče tak lépe zapojili do chodu školy. V témže roce byly obce vyzvány ke zřízení mateřských škol a opatroven.

Knihovny několikrát ročně prošly revizí, byla odstraněna závadná literatura s protinárodním a protináboženským obsahem. Všechny tyto učebnice na všech školách byly prohlášeny za závadné a ze škol odstraněny a zapečetěny. Učební látka byla omezena, zřetel se bral pouze k triviu.

Postupně se rušily výlety, matriky, kroniky byly označeny za závadné. Nově se vydávaly kroniky psané v německém duchu, a to od 1. 9. 1940 do 30. 4. 1945. Dosavadní kroniky byly zapečetěny. (Kronika školy 1911-1973)

2.3.5 Škola 1945 – 1980

Konec 2. světové války zastihl žáky při vyučování v hostinci na Krauzovně, kam byly třídy provizorně přemístěny. Dne 5. 5. 1945 telefonická zpráva z Mělníka hlásila: „*vyvěste prapory československé, americká armáda se blíží, v Praze je povstání*“ (Kronika

školy 1911 – 1973, s.185). Vyučování bylo přerušeno na dobu neurčitou. Ve škole se připravila místnost pro národní gardy.

Ve středu 9. 5. 1945 po podepsání klidu zbraní byl kraj po celý den prudce bombardován. Škola byla zasažena třemi leteckými bombami a odstřelována z kulometů. Většina střechy byla zničena, polovina oken vysklena. Druhý den vtrhla do vsi Rudá armáda a škola se proměnila v sídlo ruského štábu a v lazaret. Vystřídalo se tu několik ruských jednotek, a to až do půlky června.

Poté probíhaly práce na odstranění škod. Na materiál na novou střechu přispěl pan Příhoda z Kel a celou ji zdarma zrenovoval. Československá komunistická strana z Kel a Tuhaně postavila a opravila bránu a ploty okolo školy. Okna zůstala pro nedostatek skla nezasklena, což se změnilo až v listopadu, kdy byla vnější okna opatřena sklem, na vnitřní stranu se nalepil papír.

Škola se postupně dostávala do svého zaběhnutého života školních besídek, rodičovských sdružení, sběru bylin, textilií a oslav různých výročí, která se soustředila na Rudou armádu, J. V. Stalina a různé vítězné bitvy. Čilou spoluprací vedl se školou Československý Červený kříž starající se především o osobní hygienu dětí. Dětem byly darovány kartáčky na zuby dovezené dokonce až z USA. (Kronika školy 1911-1973)

Zábořské děti ustanovily třídní odbory starající se o čistotu a dále rozvíjely spolupráci právě s dorostem z Červeného kříže v USA a také v Kanadě, odkud byly poslány 2 pytle pšeničné mouky a 30 kg kakaového prášku. Dostávaly též dárky, jako třeba textilní hračky, ale i praktické věci jako mýdlo, zubní prášky a výše zmiňované kartáčky na zuby. Na oplátku posílaly do USA prostřednictvím Červeného kříže vkusné pohlednice. Příznivci školy Komunistická strana Kel a Tuhaně zapůjčili škole promítací aparát. Později se z jedné třídy stala promítací místnost nazvaná kino Osvěta. Promítaly se pouze němé filmy. V prosinci 1947 byly každý čtvrtek a neděli pořádány filmové hry pro děti.

Učitelé procházeli dalším vzděláváním. Na Mělníku se zúčastnili přednášky V. Příhody¹⁷ o jednotné škole. Někteří učitelé dokonce začali studovat v Praze na znovuootevřené Vysoké škole pedagogických studií. Všichni navíc prošli politickým školením konaným také na Mělníku, pan ředitel Lásků byl vyslán do politické školy KSČ, která byla v hotelu Harasov¹⁸.

Rok 1948 se nesl v duchu politických změn. Události 25. února přinesly do školy hodinovou stávku jako podporu Klementu Gottwaldovi za vytvoření lidově demokratické vlády. Na základě toho se vytvořily akční výbory Národní fronty, na jejichž rozhodnutí byli někteří učitelé z kelské školy přeloženi jinam a jiným byla udělena důtka pro nepříznivé jednání vůči vládě. Na školu byl jako politický dozorce dosazen akčním výborem pan Ludvík Hrstka, ředitel z Hořína, a přeložen byl pan učitel F. Urban do měšťanské školy v Obříství, ale hned v září 1948 se vrátil zpět. (Kronika školy 1911-1973)

Dne 1. 4. 1948 (s platností od 1. 9. 1948) na svátek všech škol vešel v platnost školský zákon o jednotném školství. Z něj vyplývalo, že školy jsou státní a bezplatné. Základní škola byla rozdělena na první (národní škola) a druhý stupeň s povinnou devítiletou školní docházkou. Škola se starala i o náboženskou výchovu. Vrchní správu nad školou mělo ministerstvo školství a osvěty, v té době s ministrem Zdeňkem Nejedlým.

„Den 1. září 1948 se stal svátkem celého národa. Zákon o jednotné škole vstoupil toho dne v platnost. Do školních síní vstupuje nový duch. S radostí a chutí chápou se práce učitelé i žáci dle nových učebních plánů. Nezačíná se na všech školách současně. Praha a několik okresů venkovských je zamořeno dětskou obrnou. Ministr školství prof. Zdeněk Nejedlý pojednal v proslovu zahajovacím o velikém historickém významu

¹⁷ Václav Příhoda byl český pedagog a psycholog usilující o reformu školství, experimentální vyučování, snažil již od 30. let 20. století o jednotnou školu, přesně vnitřně rozlišenou výuku. (Cach, Váňová, 2000)

¹⁸ Hotel Harasov byl postaven 1912 Bedřichem z Lobkowic, byl to velice moderní hotel, kam jezdili na dostaveníčka lidé z Prahy, občas i z Mělníka. V přízemí restaurace byly stáje a garáže pro automobily. Poloha u rybníka Harasov a okolí lesů a pískovcových skal činila místo velice atraktivní. Za komunismu byl objekt znepřístupněn. Po restituci 1989 zchátral. (Špáníková, 2017)

školského zákona. Je na učitelích, aby slovo bylo naplněno skutkem. I na zdejší škole bylo zahájeno vyučování slavností za přítomnosti rodičů. Výklad o práci v jednotné národní škole podal pan ředitel Alois Láska.“ (Kronika školy 1911 – 1973, s.217)

Nové učební plány přinesly nejen nové poznatky pro děti, ale také problémy s velkým počtem propadajících žáků, kteří nové učivo špatně zvládali. Učitelům bylo povoleno pro tyto žáky vytvořit doučovací skupiny, na kterých se scházelo asi 50 žáků, což byla necelá polovina školou povinných dětí. Výsledky se dostavily brzy a děti se na doučování těšily. Zavedly si nástěnky s grafickým znázorněním úspěchů a vzájemně se povzbuzovaly v „socialistickém soutěžení“. Děti s přetrvávajícími problémy v učení, ale i s výchovnými problémy, byly doporučeny na zvláštní školu v Mělníce, kam každý rok odcházelo kolem 3 – 6 žáků.

Škola vzorně spolupracovala s rodičovským sdružením a tím prohlubovala styk rodičů se školou. Jedním z cílů sdružení bylo podporovat žáky při jejich vystoupeních, kde členky připravovaly občerstvení. Dále organizovalo charitativní akce jako sběr šatstva a zasloužilo se také o rozvoj dětí, kupříkladu za jeho podpory byla pod vedením učitele Veselého z Neratovic, který vystudoval konzervatoř, založena hudební škola v Záboří. Sdružení také projednávalo na svých schůzích téma vaření ve škole. Do té doby se ve škole podávaly dětem svačiny, polévky a kakaa, což si museli platit rodiče sami.

Sdružení se angažovalo také několika žádostmi. Úspěchu se dočkala žádost o dopolední vyučování v letních měsících, žádost o zřízení střední školy v Záboří však byla zamítnuta pro nedostatek dětí. Později se sdružení rodičů mění na SRPŠ¹⁹. Pro rodiče připravil okresní školní inspektor Jan Tichý přednášku o výchovných zásadách slavného ruského vychovatele A. S. Makarenka²⁰, obsaženou ve spise Výchova v rodině. (Kronika školy 1911-1973)

¹⁹ Sdružení rodičů a přátel školy

²⁰ Anton Semjonovič Makarenko (1888 – 1939) byl ukrajinský a sovětský spisovatel a pedagog, zastánce kolektivní výchovy, kdy se všichni od sebe učí navzájem. Aktivní část kolektivu ovlivňuje pasivní část, kolektiv je prodlouženou rukou vychovatele, vychovává se sám. Chtěl propojit učení a práci, 4 hodiny dopoledne učení a 4 hodiny odpoledne práce. Snažil se najít silnou stránku člověka a tu rozvíjet. (Balvín, Sedláček, 2016)

Do školy, stejně jako do života v začínajícím socialismu, se vnášelo plánování. Učitelé každý týden na nově vznikající nástěnky rozvěsili plán práce, kterou budou s dětmi dělat, co se budou učit a co se bude ve škole dít. Uspadňovalo to práci méně zdatným žákům, jelikož dopředu věděli, na co se mají připravit, případně jakou látku se doučit za své absence. Učitelé vždy na konci prázdnin pod vedením okresní školní rady rozplánovali práci na půl roku dopředu v kolektivním plánu a sami si dělali osobní plány. Na dalších schůzích byly plány srovnávány a zlepšovány.

Školní rok 1950 – 1951, bohatý na nové události ve školství, přinesl první zmínky o zájmových kroužcích. Vznikl například kroužek tělovýchovný, zahrádkářský, pěvecký a dramatický (ten je ve škole odnepaměti a vedl ho učitel F. Urban), zájem byl též o výuku ruského jazyka. Později v 60. letech se přidal chemický kroužek a šití a vaření.

Nově byl zaveden pionýrský oddíl, a to od 4. třídy, který vedli mládežníci z Českého svazu mládeže. Na schůzkách se recitovalo, zpívalo, cvičilo a slabším se pomáhalo s učením. Významnou událostí bylo vydání školního a zkušebního řádu pro další zlepšování práce školy. Mezi další novinky patřily žakovské knížky, díky kterým se usnadnil styk školy s rodiči, kteří tak byli dostatečně informováni o prospěchu žáka. Učitelé se zavázali navštívit rodiče žáků a poznat prostředí, v jakém je dítě vychováváno. Rovněž byl zaveden den otevřených dveří, kdy se rodiče mohli zúčastnit vyučování a pozorovat práci učitelů. Škola se stává ještě více přístupnou a otevřenou pro občany. (Kronika školy 1911-1973)

Na schůzích ředitel školy referoval o významu školy, čím přispívá škola vesnici, o nových učebních metodách, o práci učitelů a požádal rodiče a přátele školy o spolupráci a přízeň pro školu.

Pro děti pracujících matek byl zřízen tzv. útulek v přízemí školy, další byl také v Tuhani. Jedná se zřejmě o první známky školní družiny, kde bylo o děti dobře postaráno a mohly se tam i učit.

Socializace a ideová výchova byla v plném proudu. Nově vzniklé JZD²¹ Kly-Záboří je středem zájmu jak vesnice, tak školy. Dne 31. 8. 1952 byly slavnostně rozorány meze

²¹ Jednotné zemědělské družstvo

a celá ves, až na několik jednotlivců, vstoupila do JZD. Spolupráce JZD a školy se vyvíjela velice dobře, bylo slíbeno nové hřiště pro tělovýchovný kroužek a zahrada pro pěstitelský kroužek. Zahrada nakonec byla určena pro celou školu. Děti se zde učily, jak pěstovat zeleninu a květiny a jak zacházet se zahradnickým náčiním.

V roce 1953 odchází do důchodu ředitel Alois Láska po 42leté školní službě. Novým ředitel se na jeden školní rok stává Otto Tvrdík, po něm nastupuje na jeho místo pan Václav Faktor v období 1954 – 1957. Za jeho působení se kronika nepsala, naštěstí další pan ředitel František Urban 1957 – 1971 nechal udělat výpisy z knihy jednací a jednacího protokolu a stručně zápis do kroniky doplnil.

Ke konci 50. let prošla škola velkými změnami. Zavedlo se školní stravování, pro 50 dětí vařily dvě kuchařky. Svépomocí si škola vybudovala vodovod a splachovací záchody, ve třídách byly postupně položeny parkety, vybudována tělocvična, která byla vybavena novým sportovním náčiním. (Kronika školy 1911-1973)

Velkou pomocí škole byly patronátní smlouvy s JZD a Kafilerií Tišice, oba závody se aktivně podílely na opravách školy. Kafilerie navíc obstarávala lístky do divadla za sběr železa. V rámci akce s názvem Z (zvelebování) se rozhodlo o přístavbě školy, jak bylo plánováno již před mnoha lety. Projekt vypracoval Ing. Jaroslav Vebr a Ing. J. Kůlon. Jako první se začalo stavět sociální zařízení, a to opět za veliké pomoci JZD, které navezlo veškerý potřebný materiál na dvůr školy a darovalo škole 10 000 Kč.

Stavba se prodlužovala, protože bylo málo pracovníků a vážly dodávky železných nosníků na stropy. Nakonec se vše podařilo dokončit ve školním roce 1965 – 1966.

Od září 1959 byla škola v Záboří vedena jako střední osmiletá. Zpočátku bylo k dispozici sedm tříd, později přibýly další dvě. V každé z nich bylo přes 20 žáků. Na začátku školního roku promlouval pan ředitel Vrba o významu zbudování střední školy pro obec a o vzdělávání mládeže.

Tento školní rok nastoupila učitelka Jana Fabiánová (později Hurtová), která mě osobně provázela jako třídní učitelka celý 1. stupeň ZŠ. Také můj otec Karel Bubeníček navštěvoval zábořskou školu a je vyobrazen na fotografii (viz příloha 9) jako žák 4. třídy.

V nově zařízené dílně vznikl další kroužek, a to technický, kde měl každý žák svoje pracovní místo, zástěru a náradí. (Kronika školy 1911-1973)

V 60. letech schválilo ministerstvo bezplatné učebnice a pomůcky pro každého žáka. Do té doby byly pomůcky a učebnice placeny z darů a charitativních sbírek na chudé, které se již ve škole nepořádaly. Výtěžky z různých jiných akcí byly posílány SRPŠ a financovaly se z nich zájezdy jako lyžařský kurz apod., opět za spolupodílení JZD.

Od školního roku 1961 – 1962 je škola devítiletá. Kapacitně se pohybuje kolem 200 žáků. Nově navíc proběhla částečná rekonstrukce staré budovy, zmodernizovalo se topení na ústřední topení a zavedla se nová elektroinstalace.

V letech 1961 – 1962 žáci poprvé opouštěli školu po 9. třídě. S výběrem povolání pomáhala žákům rozmišťovací komise, kdy si každý žák vybíral učební obor podle volby konkrétního podniku v okolí jakožto svého budoucího zaměstnavatele. Nejvíce žáků šlo do učení pro JZD Kly nebo Tuhaň, někteří pro Spolanu Neratovice, TDV Mělník (Liberta), Loděnice Mělník, Armabeton Praha. Jen přibližně 4 z 25 žáků bylo přijato na střední školu, většinou na Střední zemědělskou školu do Brandýsa nad Labem, Střední stavební školu v Mělníce nebo na Gymnázium v Mělníce. (Kronika školy 1911 - 1973)

Postavení učitelů k 21. 8. 1968:

„Nový školní rok byl zahájen 2. září 1968 shromážděním žáků ve třídách, tedy způsobem netradičním. K žákům a vyučujícím promluvil v místním rozhlasu ředitel školy. Vše bylo ovlivněno 21. srpem, kdy na naše území vstoupila vojska SSSR, NDR, PLR, MLR a BLR. Leden 1968 jsme přijali všichni, jako ostatně celý národ, s radostí a nadějí, že u nás se socialismus dokázal zbavit toho, co jej hyzdilo. O mnohých věcech se živě diskutovalo ve sborovně, nikdy ne ve třídách se žáky. Ovšem brzy události v naší republice se začaly vyvíjet zcela jinak, než si velká většina národa přála. Někde docházelo i k protisocialistickým a protisovětským extrémům, zvláště pak, když byla zrušena cenzura. Pochopitelně, že to vše mělo nepříznivý vliv na přátelské styky se SSSR a ostatními socialistickými zeměmi. Srpen nás všechny vyučující zastihl doma. Nástupem všech pracovníků do školy začala pro nás velmi obtížná práce. Bylo nutné dětem vysvětlovat a odpovídat na otázky, které jsme mnohdy sami nedovedli vysvětlit. Veškeré naše informace pramenily z rozhlasu, televize a novin a většinou byly tendenční, zkreslené a 21. srpen byl nazýván okupací. Ani v této době na naší škole nedocházelo k extrémům. Postupně, hlavně pak po listopadovém a konečně po dubnovém zasedání

UV-KSČ, kdy situace byla vyjasněna, nastoupil i do naší každodenní práce náležitý klid.“
(Kronika školy 1911 – 1973, s. 327)

Další události v dalších letech pokračovaly stejným tempem ve stejném duchu socialismu, komunismu a normalizace. Školní rok začínal státní hymnou, poté měl proslov ředitel, členové MNV (místní národní výbor), OV KSČ (okresní výbor KSČ), předsedové JZD Kly a Tuhaně, členové PO ČSM (pionýrská organizace Českého svazu mládeže) a nakonec zazněla zpočátku Píseň práce, později Internacionála. Ředitel už nemluvil o nutnosti školy v obci, ale o plánech, jaké si škola a učitelé připravili na začínající školní rok. Byli představeni nově začínající učitelé. Tento způsob úvodu školního roku se praktikuje dodnes. Ze školního rozhlasu byl vyslechnut projev ministra školství a kultury.

V průběhu roku se slavily svátky a různá výročí s politickou tematikou, jakými byl Den československé lidové armády, MČSP²², VŘSR²³ či Mezinárodní den studentstva, spadající na 17. listopad. Před Vánoci se konaly besídky v hostinci na Krauzovně a v Kafilerii v Tišicích. Dále se 25. února 1948 slavil Den vítězství československého pracujícího lidu, 8. března oslava MDŽ, 28. března Den učitelů, květen byl ve znamení Svátku práce a osvobození Rudou armádou, v červnu MDD (mezinárodní den dětí). (Kronika školy 1973 - dosud)

Ani kulturně děti z vesnice nezaostávaly. Škola spolu s pionýrskou organizací pořádala zájezdy do divadel v Praze, Mělníku a Kladně. Účast byla vždy hojná, někdy se divadlo platilo z výdělků dětí na brigádách. Nejčastěji navštěvovanými divadly bylo Národní divadlo, Smetanovo divadlo, Divadlo E. F. Buriana a Divadlo Jiřího Wolker. K nejoblíbenějším představením patřil Oliver Twist, Tři zlaté vlasy děda Vševeda, Komu kvetou slunečnice nebo balet Z pohádky do pohádky. (Kronika školy 1911 - 1973)

Pro žáky z vyšších ročníků byly pořádány také exkurze do podniků, které by mohly být jejich budoucí pracovištěm, jako například JZD, Sempra Mělník, cihelna ve Mšeně, TDV Mělník, hutě na Kladně, cukrovar Mělník nebo Spolana Neratovice.

²²MČSP neboli měsíc česko-sovětského přátelství byl od roku 1949 každoroční součástí listopadových oslav Velké říjnové socialistické revoluce. Býval zahajován 7. listopadu, v den VŘSR a Státního svátku SSSR. (Kronika školy 1973-dosud)

²³Velká říjnová socialistická revoluce

Nově zavedená branná cvičení, organizovaná několikrát do roka, probíhala ve spolupráci s organizací SVAZARM²⁴. Její součástí byl chemický poplach nebo útok jadernou zbraní, kdy se děti navlékly do pláštěnek, nazuly igelitové pytlíky na ruce a nohy, vyzkoušely si masku a pochodovaly do lesa na Mikově. (Kronika školy 1973-dosud)

Důležitou roli v životě školy hrála pionýrská organizace. Zpočátku bylo těžké získávat oddílové vedoucí, ale situace se postupně zlepšovala. Vše se samozřejmě probíralo na SRPŠ a školní a kulturní komisi. Pionýři dělali to samé jako děti před válkou, sbírali kaštany, žaludy, šípky, kopřivy, různé listy léčivých rostlin, organizovali sběr papíru a odpadních látek, jako například železa, barevných kovů nebo oblečení. V neposlední řadě také spořili do Kampeličky ve Klíchu. Jejich účast na recitačních soutěžích patřila k neodmyslitelné náplni jejich práce v PO. Nacvičovali na různé výše zmíněné výročí a besídky. Vedoucí s nimi vždy připravovali vhodné pásmo básní, písní a scének s ideologickou tematikou. Pro pionýry se připravovaly také různé besedy, například beseda s vojáky z posádky z Kostelce nad Labem, kteří jim ukazovali výzbroj a výstroj. Z přivezených zbraní si mohly děti zastřílet do připravených terčů. Besedy s požárníky se konají dodnes, dříve pro pionýry, dnes pro školní družinu. Nechyběla ani beseda s příslušníky VB²⁵, jejíž pořádání přetrvalo rovněž do dnešní doby. Pouštěly se filmy o bezpečnosti na silnicích. S pionýry též spolupracoval svaz myslivců Kly a Tuhane v kroužku s názvem Mladí milovníci přírody nebo také JZD, kde například pomáhali s výsadbou ovocných stromků, úklidem lesa, okopáváním kukuřičného pole nebo pole s cukrovkou. (Kronika školy 1911-1973) Sazení stromů probíhalo ve škole od nepaměti a ve vesnici probíhá dodnes například při příležitosti narození dítěte či výročí Sametové revoluce. (Kronika obce Kly 2015-dosud)

V roce 1971 končí ředitelování F. Urbana a na jeho místo nastupuje Zdeňka Hliská (1971 – 1975). (Kronika školy 1911 - 1973) Od té doby se zápisy v kronice minimalizují, jsou zaměřeny jen na seznam učitelů a soupis soutěží, které se v tu dobu v každé škole musely konat. Jako další nastoupili na místa ředitelů Jiří Vobořil (1975 – 1977), Anna

²⁴ svaz pro spolupráci s armádou

²⁵ Veřejná bezpečnost, dnešní policie

Musilová (1977 – 1987), Otta Černý (1987 – 1991), Adolf Nosl (1991 – 1998) a v roce 1998 Jana Palanská, která je ředitelkou dosud. (Kronika školy 1973 - dosud)

2.4 Školní družina

Jak už bylo zmíněno, v důsledku socializace vesnice vzniklo po 2. světové válce JZD. Povinnost chodit do práce nově platila také pro ženy, tudíž děti po skončení školy zůstaly doma samy. Proto byl ve škole 1. 5. 1951 zřízen tzv. útulek, druhý vznikl v Tuhani, kde děti po skončení vyučování zůstaly do příchodu rodičů. Zakladatel útulků není znám. Ve škole využívalo denně tuto službu kolem 5 – 13 dětí, v Tuhani byla návštěvnost kolem 25 dětí. Ze školního útulku vznikla v roce 1962 školní družina, kam chodily i děti z Tuhaně. Útulek v Tuhani byl pravděpodobně změněn na mateřskou školu.

Oficiální název školní družina byl použit v roce 1962 a byla zpočátku umístěna na místní národní výbor ve Klíči do klubovny ČSM, až v říjnu 1965 byla přestěhována do budovy školy, nejprve do učebny a od 2. pololetí jako samostatná třída, kam byl pořízen nový nábytek, koberec, záclony, obrazy a televizor.

První vedoucí se stala paní Alice Vegrová (1962 – 1965). Dále zde jako vychovatelka působila paní Evženie Šmídová (1965 – 1972), která dálkově vystudovala pedagogickou školu pro vychovatele ŠD a tím byla první kvalifikovanou vychovatelkou ve Klíči. Téhož roku zde byla na čtrnáctidenní praxi M. Šestáková z Tuhaně, která studovala na Střední pedagogické škole v Berouně. V letech 1972 – 1974 byla vychovatelka Helena Štruplová, která se zaměřuje s dětmi hlavně na zájmovou činnost Mladých požárníků. V tom čase bývá družina do odjezdu autobusu do Tuhaně přeplněna až 50 žáky. (Kronika školy 1911 - 1973)

Seznam vychovatelek, které pracovaly, popř. ještě pracují v ŠD:

- Alice Vegrová (1962 – 1965)
- Evženie Šmídová (1965 – 1972)
- Helena Štruplová (1972 – 1974)
- Dana Včelišová (1974 – 1979)
- Eva Šlamborová (1975 – 1976) - pracovala už ve 2. oddělení ŠD

- Marie Králová (1976 – 1986)
- Helena Fuksová (1979 – 1982)
- Marcela Bubeníčková (1982 – dosud)
- Blanka Lidická (1986 – 1987)
- Jana Lajnová (1987 – dosud)
- Hana Koppová (2002 – 2003) - další již 3. oddělení ŠD
- Kamila Bímová (2003 – dosud)
- Ivana Bursová (2015 – 2016) - 4. oddělení ŠD
- Monika Rozínková (2015 – 2017)
- Lucie Obrajtřová (2016 – dosud)

(Kronika obené školy v Záboří 1829-1911, Kronika školy 1911-1973, Kronika školy 1973-dosud)

Po roce 1989 oddělení družiny postupně přibývalo. V současné době jsou děti 1., 2. a 3. tříd soustředěny ve školní družině a pro děti z 4. a 5. tříd byl nově zaveden školní klub. Pod školní družinou dnes fungují i všechny kroužky. Školní vzdělávací program je tvořen soustavou miniprojektů, které si škola vypacovala sama. Jsou rozděleny do čtyřech integrovaných bloků Jaro, Léto, Podzim, Zima. Žáci jsou zde vedeni ke kreativě, iniciativě, samostatnosti, ale i k týmové spolupráci, neboť ta je důležitým prostředkem rozvoje individuality žáka. (Kronika školy 1973 - dosud)

2.4.1 Rozhovor s paní vychovatelkou Marcelou Bubeníčkovou

Cílem rozhovoru s paní vychovatelkou bylo zmapovat školní družinu v 80. letech, zjistit podmínky pro chod družiny, jak vůbec fungovala, jak se vyvíjela. Jeden z dotazů se týká i dětí a porovnání minulosti a současnosti. Zajímal mě i hry, jaké se hrávaly, s čím si děti hrály, ale i jak se osobně připravovala na samotnou činnost s dětmi.

1. Jak jste se dostala k práci vychovatelky ŠD?

Po mateřské dovolené mi bylo nabídnuto místo v ŠD současnou vychovatelkou Fuksovou, které odcházela a hledala si za sebe náhradu. Úvazek byl pouze dvě hodiny

denně, od 11.30 do 13.30, což mi vyhovovalo, kvůli malému synovi a dobré dostupnosti. Do práce jsem chodila pěšky asi 15 minut.

2. Popište prostory, ve kterých byla družina, když jste začínala, a jaké jsou teď, myslím vybavení, výzdoba...

Družina měla svou vlastní třídu, nemusela jsem se dělit s jinou třídou. Třída družiny byla prostorná, pro 25 dětí celkem přiměřená. Nábytek byl starší, ale funkční, v rohu stála pohovka, u té byl koberec, kde děti odpočívaly. Stoly a židle byly staré, vyřazené z učeben, ale v dobrém stavu. Výzdoba družiny byla převážně z prací dětí, které visely na nástěnkách. Déle jsem měla k dispozici tabuli jako v normální učebně, kam děti psávaly křídou, byla to dost oblíbená činnost. Později byl instalován televizor.

3. Jaké byly stolní hry, hračky?

Stolní hry jsme měli klasické, člověče nezlob se, kloboučku hop, domino, pexeso, dáma, mlýn, halma. Kluci měli ve velké oblibě kostky, které byly opravdu kvalitní, autíčka si nosili z domova. Z kostek si stavěli si garáže, cesty, mosty, různé stavby, opravdu si s nimi vyhráli. Pro děvčata jsme měli kočárky a panenky, nějaké plastové, nějaké hadrové. Na hru venku nebo v tělocvičně jsme měli gumové míče, lano na přetahování, hojně využívaná a děvčaty oblíbená švihadla a badminton. Na hraní venku byly ještě barevné křídly, kterými se kreslilo na beton před školou.

4. Jak vnímáte rozdíl mezi dětmi, když jste začínala a teď? Poslouchaly více, byly více nadšené?

Děti, když jsem začínala, více komunikovaly mezi sebou, víc si hrály ve dvojicích i ve skupinách. Bavily je všechny hry, které jsme hráli, neměli toho moc na výběr, ale i to jim stačilo ke spokojenosti. Rády poslouchaly čtení pohádek a vydržely sedět a opravdu se zaujetím poslouchat celou pohádku, nikoho jsem nenapomínala, aby se ztišil. Ve velké oblibě byly časopisy Sluníčko, Mateřídouška a Ohníček. Luštily tam rády kvízy, doplňovačky, rébusy, křížovky a přečetly ho od začátku do konce. Dřív se děti prostě více soustředily a vydržely dlouho u jedné činnosti. Dnes je to jiné, komunikace ve dvojici vážně, pořád se u něčeho dohadují. Komunikují spíše se mnou, vypráví mi zážitky

z výletů, ale i z domova, to jsem dřív neznala. Nadšení je asi stejné, snažím se dětem dělat zajímavé, podnětné prostředí, a vymýšlím tvořivou práci, kde se mohou realizovat.

5. Režim dne v ŠD, jak se liší od současného režimu dne v ŠD?

Režim dne se vůbec neliší, činnosti, které v ŠD máme, jsou totožné s činnostmi, které byly i dříve. Na začátku byla a je vždy odpočinková činnost, po ní následuje zájmová činnost a pobyt na hřišti celý den končí, to se nezměnilo. Jediný rozdíl je v přípravě na vyučování, kdy dříve děti více psávaly úkoly ve družině, dokonce se některé i učily, dnes si úkoly ve družině již nepíší, nemají o to zájem. Vzdělávací činnosti jsou prostoupeny celým režimem dne, nic se nedělá jen tak, všechno má svůj důvod, svoje téma.

6. Co se psalo do třídních knih ŠD a co se píše dnes?

Zápisy do třídních knih jsou také přibližně stejné. Všechno, co jsem dělala s dětmi, jsem zapsala do třídnice. Dnes máme u každé činnosti svoje výstupy. Pracujeme podle mini projektů, které jsme ve škole vytvořili, i já jsem se na nich podílela, jejich cílem je rozvíjet žáky v kompetencích, motivovat je k děláni promyšlených věcí a ne, „jen tak“.

7. Co jste měla na starosti jako vedoucí vychovatelka?

Vedoucí vychovatelka jsem byla od roku 1986 do roku 2005. V té době jsem měla na starost nejdříve 2 oddělení, pak přibýlo další 3. oddělení, starala jsem se o veškerou dokumentaci, například třídní knihy, zápisní lístky, plán akcí na celý školní rok. Ke každé třídě byl vedený sešit odchodů žáků, pokud si rodič přišel v jiný čas, než byl uvedený na zápisním lístku, zapsal se čas odchodu spolu s podpisem rodiče. Dále jsem se starala o vybavení družin novými hrami, papírenským zbožím, případně sepsat vady na nábytku a následně dát opravit panem školníkem. Každý měsíc jsme dostávali na ŠD 1000 Kč, z MNV, obecního úřadu a mohli jsme doplnit chybějící věci, ať to byl papír, pastelky nebo nové hry a hračky.

8. Byl přístup vedení respektující, nebo jste byli „jen družina na hlídání“?

Vždycky jsme jako družina byli respektovaní, rovnocenní, nikdy jsme nebyli „jen na hlídání“. Pokud jsme něco potřebovali, nebyl problém se na vedení obrátit, vždy vyšli

vstříc. I učitelé s námi spolupracovali a spolupracují, vypomáháme si odedávna ve všem. Učitelé nám pomáhají při větších akcích, kdy je potřeba více lidí, vedou žáky vyšších ročníků ke spolupráci, a ti se k nám rádi vrací a vzpomínají, jak jsme dělali různé jiné akce, výlety a projekty. My na oplátku jsme k dispozici učitelům, když je potřeba.

9. Jaké byly dříve kroužky, jaké jsou dnes?

Kroužků moc nebývalo, mimo Lidové školy umění ze Mšena jsme měli zdravotnický kroužek, který vedla paní M. Králová. Chodily tam pouze dívky. Dnes máme kroužků podstatně více, zájem je obrovský, některé jsou i zdvojené. Máme kroužky taneční, výtvarný, pěvecký, flétny, anglický, dovedné ruce, dramatický, zdravotnický, dívčí klub, keramický, sportovní, přírodovědný, jóga, vaření a počítače. Všechny jsou pod školní družinou a školním klubem.

10. Dělala jste někdy v rámci ŠD školní vzdělávací program?

Kdysi se žádný školní vzdělávací program nedělal, ale každý měsíc probíhalo školení, kde jsme dostávali instrukce, návody, co a jak máme dělat. Vše se dělalo podle dostupných knih, tam jsme sbírali informace. Dělali jsme každý rok dlouhodobý plán a sama jsem si dělala plány na měsíc a týden, vždy o prázdninách, všechno jsem si zapisovala a podle toho se řídila ve školním roce. V současnosti pracujeme podle ŠVP pro školní družiny a jak jsem již zmínila, podílela jsem se na miniprojektech pro ŠD.

2.5 Škola 21. století

Škola po roce 2000 už měla za sebou přes sto let své existence. V této době se postupně začalo s modernizací a rozšiřováním, a to doslova od sklepa po střechu. (Kronika 1973 - dosud)

Ve sklepě na místě staré kotelny na uhlí a skladu uhlí byla vybudována malá kotelná s kotlem na zemní plyn, ve zbylých prostorách byla vytvořena dílna a rozšířily se také šatny, kde místo starých laviček a věšáků vznikly moderní skříňky.

V přízemí se vybudovala 2 oddělení školní družiny, tři třídy a školní jídelna. Velkou proměnou prošla také tělocvična, která byla rozšířena o další prostory původní kuchyňky a skladu obrazů. K tělocvičnám přibýly sprchy a menší šatna na převlékání.

V prvním patře se nachází 7 tříd, sborovna a 3 kabinety. V jedné ze tříd je umístěno další oddělení školní družiny pro 3. ročník. Velká rekonstrukce proběhla také v půdních prostorách nad původní budovou z roku 1898. Jako první se zde postavil školní klub s knihovnou, dále se za klubem přistavěla výtvarná místnost se cvičnou kuchyňkou, která je hojně využívána i pro třídní schůzky, které jsou ve škole vedeny netradičně.

Další část rekonstrukce proběhla v půdních prostorách nad novou přístavbou ze 60. let, kde přibyla počítačová učebna a dvě jazykové učebny.

Třídy jsou nyní navíc vybaveny novým nábytkem, nastavitelnými židlemi a stoly, interaktivní tabulí, počítači, dataprojektory a všechny místnosti jsou připojeny na bezdrátový internet.

Na výzdobě školy se podílejí hlavně žáci svými pracemi. Chodby zdobí celá řádka obrazů známých osobností, keramické výtvary, řezbářská díla a další. Prostor na mezipatře je obměňován dle tematiky prací výtvarného kroužku. Nechybí ani vitrína s poháry z různých soutěží. U sborovny jsou fotografie učitelů, kteří se ve škole stali legendou, jako například Jana Nepomucká, která na škole působila celý svůj život.

Vedle sborovny zřídila paní ředitelka Jana Palanská Školní muzeum, kde jsou vystaveny staré sklápěcí lavice, staré učebnice, vysvědčení, výuční listy, kalamář, pera, fotografie a dokumenty vztahující se k historii školy v Záboří. Další část muzea je umístěna na chodbě, kde jsou ve vitrínách předměty spojené nejen s historií školy, ale i s historií obce a lidí v obci. Aby celé muzeum získávalo pozornost, jsou předměty pravidelně vyměňovány, tudíž se i rodiče na třídních schůzkách do muzea rádi podívají. (Kronika školy 1973-dosud)

Školní vzdělávací program školy má motivační název *S důvěrou, tvořivě a spolu* a jeho principy jsou uvedeny níže:

„Název S DŮVĚROU, TVOŘIVĚ A SPOLU vyjadřuje základní myšlenku vzdělávacího programu: podpora vzájemné důvěry a tvořivosti mezi žáky, učiteli a rodiči ve všech oblastech výchovně vzdělávací činnosti.

Co je pro nás nejdůležitější?

1. *Kvalitní základní vzdělání dětí s důrazem na aktivní činnostní učení (zařazení školy do sítě Tvořivých škol) a získání takových znalostí a dovedností, které lze dobře uplatnit v životě. Připravit absolventa k dalšímu vzdělávání a vést jej k tomu, aby chápal vzdělávání jako celoživotní proces. Zavádíme efektivní metody výuky, jako je kooperativní a projektové vyučování, vedeme žáky k týmové práci, k vzájemné pomoci, sounáležitosti a vzájemnému respektu.*
2. *Výchova žáků k humanismu a lidskosti, vytváření bezpečné, zdravé atmosféry ve třídě a ve škole. Toho docílíme prohloubením osobnostní a sociální výchovy v novém předmětu Etická výchova.*
3. *Všestranný rozvoj dětí s cílem vychovat kreativního a samostatného jedince. Důležitou úlohu v této oblasti plní nejen škola, ale i činnost školní družiny a školního klubu, jejichž program je integrován do vzdělávacího programu školy.*
4. *Komunikační dovednosti v mateřském i cizích jazycích, v informačních technologiích, rozvoj pohybových dovedností.*
5. *Důraz na environmentální výchovu.*
6. *Individuální přístup k dětem se speciálními vzdělávacími potřebami i k dětem nadaným.*
7. *Široká nabídka mimoškolních činností zaměřená na zdravý životní styl jako prevence rizikového chování.*
8. *Podnětné a příjemné prostředí pro žáky i pedagogy.*
9. *Komunikace s rodiči i s ostatními partnery školy.“*

(ŠVP ZŠ Kly, 2018)

Závěr

Ve své práci jsem se zabývala historií základní školy ve Klíči, jejíž počátky sahají až do roku 1789. První kapitoly jsem věnovala obci Kly, jejíž archeologické nálezy jsou datovány ještě před naším letopočtem. Obec samotná patřila od nepaměti pod Obřístevské panství, do roku 1925, po pozemkové reformě spadají Kly do rukou státu.

Dnes jsou Kly rozvíjející se vesnicí, kde jsou podmínky pro život více než skvělé, což zajišťuje blízkost větších měst, vzkvétající škola, mateřská školka, obchody, ale i příroda.

V dalších kapitolách se věnuji pouze škole a událostem, které ji ovlivnily. Popisuji původní školu na faře, kde byla hlavním cílem výuka náboženství, které později v 50. letech zcela zaniklo. Přeplněné třídy daly důvod ke stavbě nové budovy a tím i k rozmachu a rozvoji školy.

Ve své práci zmiňuji, jak děti pomáhaly ve válečných dobách a jaká byla situace v době osvobození od fašistů. Vývoj v 50. letech se začal ubírat jedním směrem, ale děti byly stále stejně plné energie. Ukázka z kroniky o 21. srpnu 1968 hovoří bez komentáře za vše.

K tématu školní družina bohužel není dochováno mnoho podkladů, v kronikách jsou pouze zmínky, proto jsem tuto kapitolu doplnila rozhovorem s paní vychovatelkou, která působí v naší škole již 36 let, a tak jsem získala obrázek a srovnání toho, jak družina fungovala od dob hluboké totality až do současné doby.

Poslední kapitola je věnována současné podobě školy, která je nyní rozšířena a zmodernizována.

Literatura

- BALVÍN, Jaroslav a David SEDLÁČEK. *Sociální pedagog Anton Semjonovič Makarenko*. Praha: Hnutí R, 2016. ISBN 978-80-86798-75-2
- BÖHM, Ludvík B. *Královské věnné město Mělník a okres Mělnický*. Mělník: L. Böhm, 1892.
- BLODIGOVÁ, A., CEBE, J., GREGOROVÁ. České srdce. *Ceske-srdce* [online]. [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: https://ceske-srdce.at/_files/200000139-dedd4dfdb8/Brozura%20Ceske%20srdce%201918-2018.pdf
- CACH, J., VÁŇOVÁ, R. *Václav Příhoda (1889-1979) Život a dílo pedagoga a reformátora školství*. [online]. [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <http://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=2315&lang=cs>
- FARNÍ KRONIKA 1787 – 1883, Státní oblastní archiv Mělník
- GOJDA, Martin.: *Velké pravěké ohrazení v Klech (okr. Mělník). Využití nedestruktivních metod výzkumu k poznání nového typu areálu*. Archeologické rozhledy LIV – 2002, sešit 2, ISSN 0323-1267/371-430/, Archeologický ústav AVČR Praha – 2002
- HORA-HOŘEJŠ, Petr. *Toulky českou minulostí*. 2. vyd. Praha: Baronet, 1995. ISBN 80-85890-20-8.
- HORA-HOŘEJŠ, Petr. *Toulky českou minulostí*. Praha: Baronet, 1996. ISBN 80-85890-94-1.
- HOMOLOVÁ, Květa ed. *Čeští spisovatelé 19. a počátku 20. století: slovníková příručka*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1982.
- KASPER, Tomáš a Dana KASPEROVÁ. *Dějiny pedagogiky*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024724294.
- KIRSCHOVÁ, N. *Rozhodování ředitele školy*. [online]. Univerzita Palackého Olomouc, 2014 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/jb4i6x/?furl=%2Fid%2Fjb4i6x%2F;so=nx;lang=en>
- KORBELOVÁ, S. *Právní vědomí ředitele základní školy* [online]. Praha: Pedagogická fakulta UK, 2013 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/114720/>
- KRONIKA OBECNÉ ŠKOLY v Záboří 1829 – 1911, Státní oblastní archiv Mělník

KRONIKA OBCE KLY 1950 – 1988, OÚ Kly

KRONIKA OBCE KLY 1989-2003, OÚ Kly

KRONIKA OBCE KLY 2015 – dosud, OÚ Kly

KRONIKA ŠKOLY 1911 – 1973, Státní oblastní archiv Mělník

KRONIKA ŠKOLY 1973 – dosud, ZŠ Kly

Národní památkový ústav. *Pamatkovykatalog: Kaple sv. Václava* [online]. 2015 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z:

<https://www.pamatkovykatalog.cz/?element=14533805&sequence=2&mode=fulltext&keywords=kly%5B0%5D=St%C5%99edo%C4%8Desk%C3%BD+kraj&order=relevance%3Adesc&action=element&presenter=ElementsResults>

Národní památkový ústav. *Pamatkovykatalog: Labský jez* [online]. 2015 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z:

<https://www.pamatkovykatalog.cz/?element=14534004&mode=fulltext%5B0%5D=St%C5%99edo%C4%8Desk%C3%BD+kraj&county%5B0%5D=M%C4%9Bln%C3%ADk&municipality%5B0%5D=Kly&order=relevance%3Adesc&action=element&presenter=ElementsResults>

Národní památkový ústav. *Pamatkovykatalog: Silniční most Štěpánský* [online]. 2015 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z:

<https://pamatkovykatalog.cz/?presenter=ElementsResults&action=element&element=14534607>

NĚMEC, Jan a Vojen LOŽEK. *Chráněná území ČR*. Praha: Consult ČR, 1996. ISBN 8090213200.

NOVÁK, M. Blahoslavený Karel I. z Domu Rakouského. *Cisarkarel* [online]. 2012 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: http://www.cisarkarel.cz/?s=zivotopis_1

Místopisný průvodce po České republice. *Místopisy: Kly* [online]. [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/6396/kly/>

PURŠ, F. : Římskokatolická farnost Zábří. *Farnostmělník* [online]. [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <http://www.farnostmelnik.cz/zabori.html>

RAK, J. František Ferdinand d'Este byl úplně jiný, než se o něm u nás většinou traduje. *Reflex* [online]. 2014 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/historie/58108/frantisek-ferdinand-d-este-byl-uplne-jiny-nez-se-o-nem-u-nas-vetsinou-traduje.html>

SEDLÁČEK, PAVEL A MARTIN VELÍŠEK. Můj stát. *Mujstat* [online]. 2014 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: http://www.mujstat.cz/muj_stat.aspx

SÍGL, Miroslav. *Osobnosti a osudy obce: (Obříství 1290-2000)*. Obříství: Obecní úřad, 2000. ISBN 8023837117.

STARÝ, O. Pavel Janák, Biografie. *Archiveb: Pavel Janák, Biografie* [online]. [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/pavel-janak>

ŠIMEK, František. *Dějiny vychovatelství*. Praha: R. A. Urbánek, 1875. Bibliotéka paedagogická.

ŠPÁNIKOVÁ, Z. Harasov se po 100 letech opravuje, miloval ho i Oldřich Nový. *Ctidoma: Harasov se po 100 letech opravuje, miloval ho i Oldřich Nový* [online]. 2017 [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <http://www.ctidoma.cz/zpravodajstvi-zivot-v-regionu/2017-06-01-harasov-se-po-100-letech-opravuje-miloval-ho-i-oldrich-novy>

ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

Školní vzdělávací program: Charakteristika školního vzdělávacího programu. *Zskly: dokumenty* [online]. [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: http://www.zskly.cz/svp3_20172018.pdf

ZIČHA, O. PR Kelské louky. *Biolib* [online]. [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.biolib.cz/cz/locality/id3405/>

Seznam příloh

Příloha 1: Obec Kly na historické pohlednici, hostinec Krauzovna

Příloha 2: Obec Kly dnes

Příloha 3: Desky farní kroniky

Příloha 4: Část zápisků o konfliktu náboženství

Příloha 5: Zakládací listina nové budovy školy

Příloha 6: Kronika 1911 – 1973

Příloha 7: Článek v Mělnických listech o „spořivosti mládeže“

Příloha 8: První foto učitelského sboru

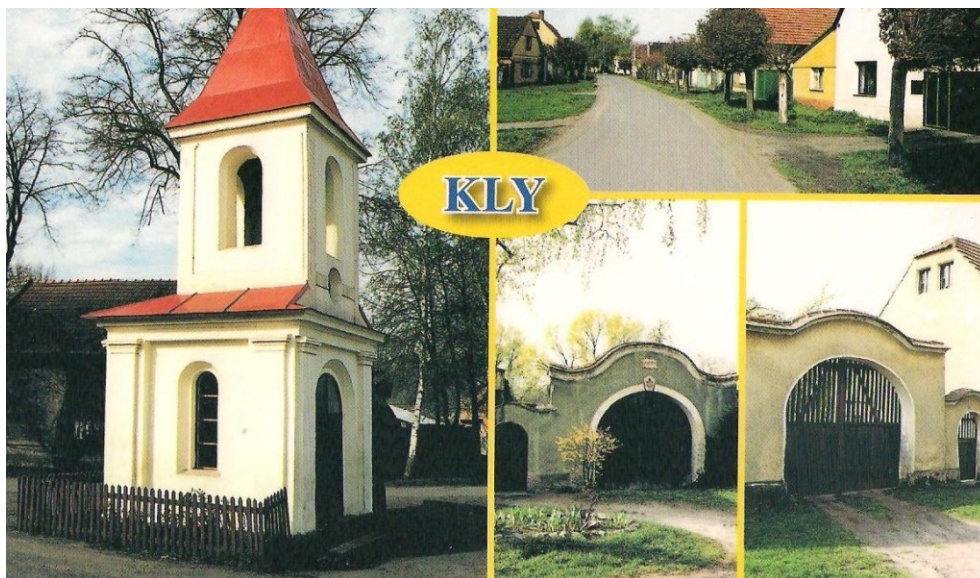
Příloha 9: Fotografie žáků školy

Příloha 10: Budování nové přístavby

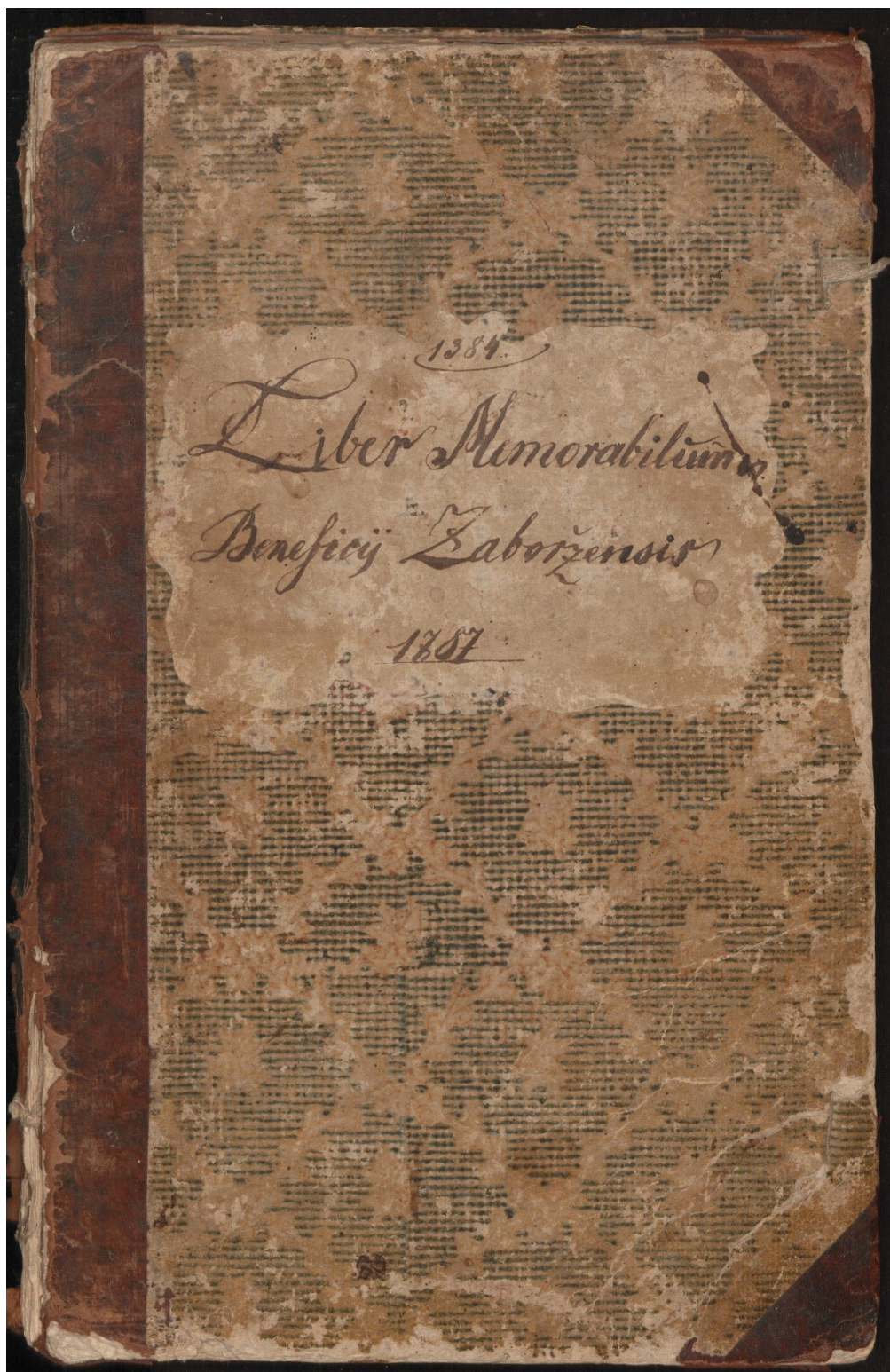
Příloha 1: Obec Kly na historické pohlednici

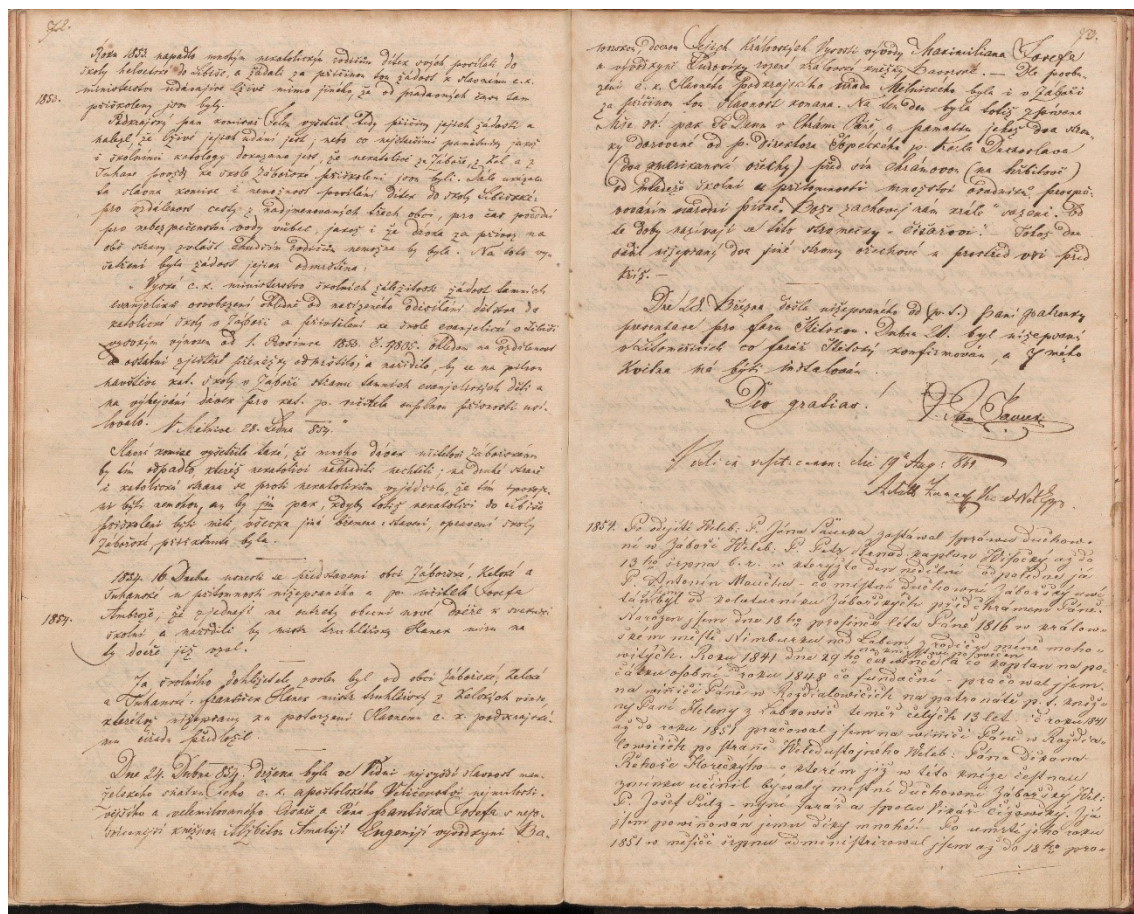
Příloha 2: Obec Kly dnes

Příloha 3: Desky farní kroniky

Příloha 4: Část zápisů o konfliktu náboženství

Pro věčnou paměť.

Dne 2. prosince Letá Páně 1898 pořízena je tento kámen
památní a náhrobní nosí školní budovy v Láboři na památku dokončeného
padesátiletého slavného panování Jeho Celičanstva císaře a krále
Františka Josefa I.

V Láboři byla farářská škola od dob dávnych a sice ne přce s přiznání, nad kterou byl
patronem patron farář a kostela. Když zákonem říšským ze dne 25. května 1868 o poměru
školy, rectori, jaroš i zákonem říšským ze dne 14. května 1869 o školách obecních
patron i poměrůst dána byla obcím, aby o školy se staraly, a také, když patron
školy patronátu nad školou Lábořskou se vzdal, vyučovalo se dále ve škole, protože
jiné místnosti nebylo a obce školu nestavily, až když vhodnou bylo stavěti nové školy
z fondů veřejných, cehož Němci v Cechách hojně využívali a na útraty Čechů
školy křesťanské si nastavili. Pa ani když, když dílek školou povinných přibývalo
a škola na tři třídy rozšířena byla, nová školní budova postavena nebyla jen byly
pro p. učitelky a. 1880. Vítem přibývalo a v. c. škola opět byla rozšířena o IV. a V. třídy.
ale vyučovali v nemohlo a vyučující, protože není pro ně místnosti. Počet školou
povinných dílek dosáhl na 387 a vyučují se jen ve třech třídách, v místnostech
nepříslušných s nevhodnou světlostí mladě nevhodné.

Do Láboře přischolely jsou obce: Kly, Tuhaň a dvůr Mikov.
Láboř má domů 66 obyvatel 399 a dílek školou povinných 37 Kly domů 137 -
Kly " 137 obyvatel 670 " dílek 160 ; Tuhaň domů 135 obyvatel 589 dílek 135 -
Tuhaň " " 589 " " " 135
Mikov dvůr obyvatel 15 - 44 " " " 15.

Roku 1893 jednalo se již opravdově o stavbu školy a dostala "histopadu" města roku 1895 než kámen
bylo komitétu zřeholeno kolo místo stavbu, plány c. k. okresní školní radou a později projednány.
Němci nechtěli se stavbou olouost místní šk. rady z obce Kly, chtějíce mít školu blíž u k. l. ne
v Láboři a podávali odvolání bez podstatných důvodů vždy k vyšším instancím až i od
vys. o. k. ministerstva vyučování a kultury zavrhli byli a stavba šk. c. k. okr. šk. radou nařízena.
Členové místní školní rady jsou p. Láboře: Předseda starosta obce Ján Borovicka, Josef Nepomucký, Ant. Tomáš Jan
Frant. Novák v. d. mířel Tuhaň: Jan Pajcar v. d. 2. Z. k. l. František Viktorin starosta, Frant. Vojta a Jan Dobrový
Václav hlas za velkostatek Obříství má p. Ludvík Vykročil. Náhradníky jsou Ant. Janas a Václav Trautman z J. m. l.
Členové místní školní rady z obce Láboře a Tuhaň dbali toho, aby škola se nejednou postavena byla a
podporování zrouce předseda c. k. okr. šk. rady o. k. ob. hejtmanem p. Josef Bláženec s povolením
postlati dvířní plavou den m. l. j. aby položen byl náhrobní kámen. Kámen posetý má do srpna 1899
dle plánu p. architektu Kamaryáda m. l. k. l. a Meluka p. Karel Novák rodák Tuhaňský. Náhrobní
kámen počítal p. farář Ant. Tomáš u přítomnosti podepsaných členů místní šk. r., starosta ~~obce~~

a zástupci obce jak následují:

77
56
35
382

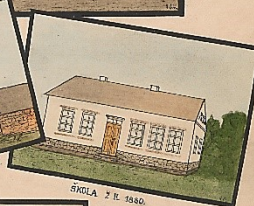
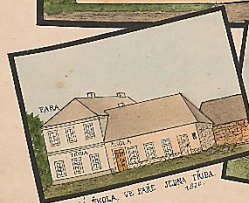
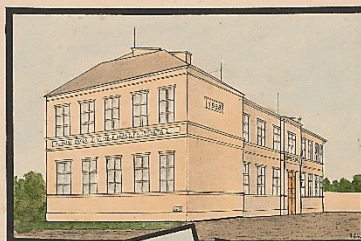
189
135
372
507

$$\begin{array}{r} 77 \\ 186 \\ 135 \\ \hline 382 \end{array}$$

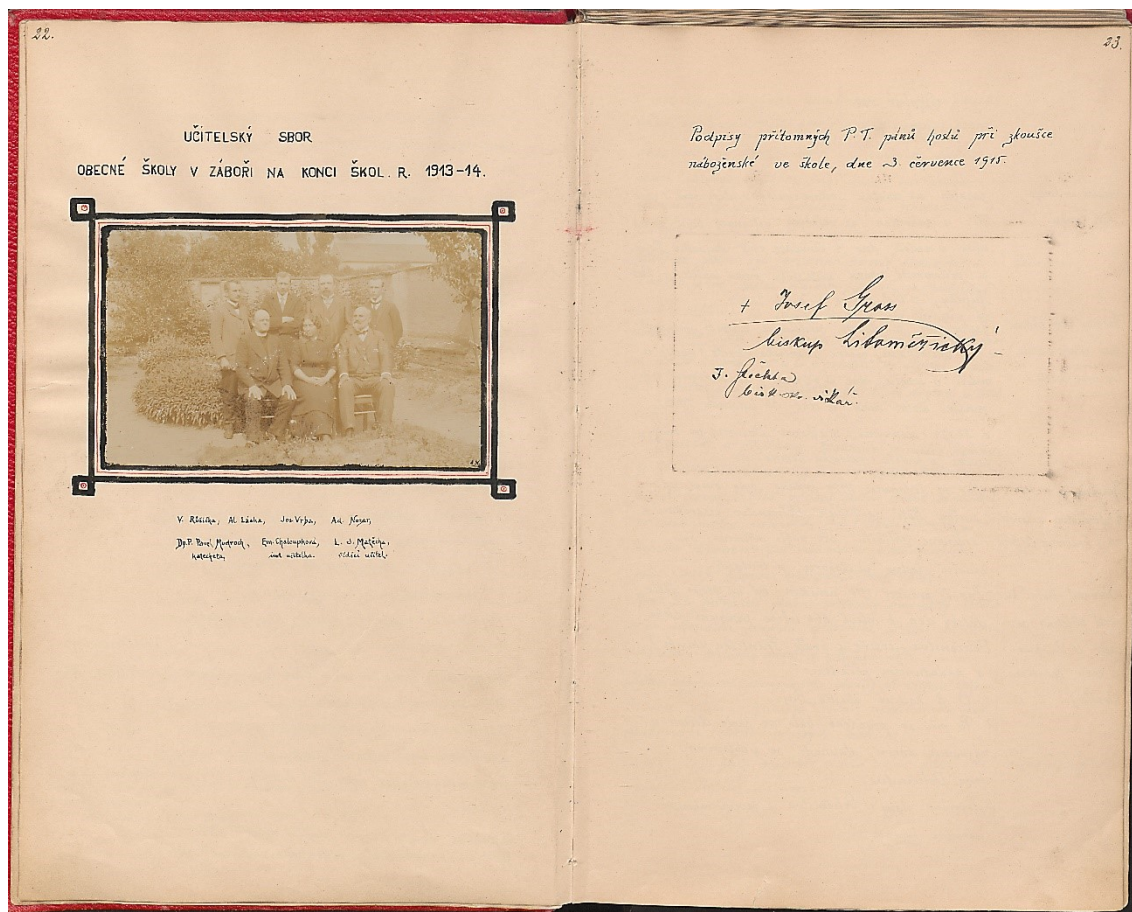
Příloha 6: Kronika 1911 – 1973

POHLED NA OBECNOU ŠKOLU V ZÁBOŘI.

KLASIL J. V. VERA, 1911.

Příloha 7: První fotografie učitelského sboru

11.	„Časťouť si myslím“	pien.	žučky II. tr.
12.	„Vlastivná“		3. skúška
13.	„báska mladého“		2. skúška
14.	„černý pyramida“		1. skúška
15.	„Dve matky“	pien.	žučky II. tr.
16.	„Haj mi“		
17.	„Stráň básen“		
18.	„Pásoo“		
19.	„Dva slová“ (sám, myslím)		
20.	„Slovo mladé“		
21.	„Princigna Černý“		
22.	„Princigna Černý“		

O slavnosti této uveřejněn v „Měsícných listech“
článek.

[illegible]

Poměrně cizím.
 eho představitelů, tak i též mý den věčně pomněty
 zadržím, což vyžadováno nákladem 2000 Kč. Peníze na lázeň,
 koupání a ruční práce udeji, památkářem sloužícím cizím.
 Mysl pro vlastní neuvážoval, by p. u. Těmář.
 Na prohlášení učila podnikatelského částo co přinej
 povinné vyžadují a zadržím i. by rovněž v. j. d. 10. 11. 19. 19.
 sledilo památkářů. Práhy.

Spornost mlađeje zbirne porokule a yklykuvane koncem
50. r. ukazuje 12.350 l od 120 vikastrah².
Teto ušestitice snazby mlađeje posvihl se i poborny
list „Hospodstvih chyticek“ a uvozní včasný vlak
kampaně porokuly „svoboda mlađeje“

**Jak Kampelický podporuje
sportovní mládež**

[illegible]

Provenç' i „ Melinich
 biest' "poostinly 51
 sproutam' m'sed'g'ic 4
 m's' d'm'k'm 2 7.26.

[illegible]

Славност стромбува' проведена летос и поминик
М. Ј. Нуса на катастроу илестиче.

to poslova ná. učitelé a po případných částech
a zároveň vhodných písmí vyžadováno v prahu
kol pomníku 30 stromů.

Deji III. tr. častěji docházely k pomníku, kde pěstovali o porážce. 20 II. porážka vyřadila chl. až 7 praci.

Prohlášení složky vykonával ve dnech 18. a 19. března
pan Jaroslav Tichý, okr. šéf inspektor v Mělníku.

1) Ja počítámu šk. r. bylo na naši škole 261 dětí, z nich 236 r. kat. 25 ev. c. b. Hranem šk. r. vystoupilo 33 dětí.

Št.-r. 1938-26 ulončen letos 26. června

10' អង្គជ្រុងក្រោម អនុបាធានាវតី, ១០ ប្រាសាទអង្គរ អង្គរ-ស្រុកក្រុង ៤ ១០
១០១៨៧ ៤២ ប្រាសាទ ប្រាសាទជ័យវរ្ម័ន ១ អង្គរជ័យ ១៤ ប្រាសាទជ័យវរ្ម័ន ១២

Slavnost
stromkova.

Выставка.

Prohlídka školy.

Frühled gätna.

Ukončeni 7. roku

1870

Příloha 9: Fotografie žáků školy

Příloha 10: Budování nové přístavby

pracovalo podle plánu. Předs. byl s. Joz. Chroustovský, místopředs. s. J. Hajvald, jednatelem s. K. Hlil, hospodářem s. M. Gazdovský, členy výboru tři členové. SRPS velmi těsně vypracovávalo školu hlavně při zaplňování přístavby školy, která nepřetržitě podle plánu (nedostatek pracovníků a hlavně učitelů) dodával učitelův ocel. rozpisů). Předs. schůze

byly schůze ve škole v Baboři a v Břevnově. SRPS nepočítal s výhledem velmi rychlého postavení školy, které však byly někdy málo namáhavé.

Předs. návrh výboru projektováním školu a hřiště MNV
druhá komise, jejíž předsedou je s. Joz. Kalfar
vydání poměrně školu při velmi úctě výhledem
problémů na škole, tak i při vypracování nových
poměrkami a potřebami. V tomto roce byl zkon-
čen nový rozkladový plán, proměnlivá škola,
25 párů dětí a hřiště, velké množství nových,
moderních poměrků a celkové hodnota kolem 80 tisíc
Kč. Byli dokončeni tři výhledem výhledem
a školství. Velmi dobře pracovali komise
komise, neboť letos poprvé opravili naši školu
kasi a hřiště. Předs. komise byl s. Joz. Chroustovský,
místupce ONV s. J. Křiváček, členové: předs. SRPS
s. Joz. Chroustovský, předs. škol. komise ve škole s. Joz.
Kalfar a v Břevnově s. Joz. Hlil, předs. MNV v škole
s. K. Koro a v Břevnově s. J. Dvořák, předs. učitel.
s. Joz. Kalfar. Při každém jednání byli přítomni
tři předsedové (K. K. Kalfar, Břevnov s. Joz. Kalfar,
Břevnov s. Joz. Kalfar), předsedové škol. komise (K. K. Kalfar,
v Břevnově s. Joz. Kalfar). Předs. školy a předs.
učitelů K. K. Kalfar a učitelů semináře na školství (K. K. Kalfar)